

Straffeloven § 390

- Ytringsfrihet versus privatliv

Kandidatnummer: 693

Leveringsfrist: 26.11.2007

(* regelverk for spesialoppgave på:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/utf-forskr-vedlegg-i.html>

regelverk for masteroppgave på:

<http://www.jus.uio.no/studier/regelverk/master/eksamensforskrift/kap6.html>)

Til sammen 17 657 ord

26.11.2007

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Tema	1
1.2	Et historisk tilbakeblikk	1
1.3	Avgrensning	3
1.4	Den videre framstilling. Nærmere om den rettslige problemstillingen	3
1.5	Tidligere behandlinger av emnet og rettskilder	5
<u>2</u>	<u>KRAVET TIL INNHOLDET AV EN MEDDELELSE I STRAFFELOVEN § 390</u>	<u>7</u>
2.1	Den underliggende vurdering	9
<u>3</u>	<u>KRAV TIL OPPLYSNINGENS ART: "PERSONLIGE ELLER HUSLIGE FORHOLD" OG "PRIVATLIVETS FRED"</u>	<u>10</u>
3.1	Ordlyden	10
3.2	Rettspraksis, "...en viss grad av sensitivitet..."	12
3.3	EMD og "private life"	13
3.4	Hvordan bør artskriteriet anvendes i praksis?	15
3.5	Kort om tidligere teori	17
3.6	Andre eksempler fra rettspraksis vedrørende "personlig eller huslige forhold"	17
3.6.1	Er en vielse et personlig forhold? Betydningen av at en begivenhet skjer på offentlig sted	18
3.6.2	"Personlige eller huslige forhold" hvor offentlige instanser er involvert	19
3.6.3	Omfattes også subjektive karakteristikk av noens privatliv?	20

<u>4</u>	<u>”KRENKER”</u>	<u>22</u>
4.1	Caroline dommen	23
4.1.1	”the general principles”	23
4.1.2	Det konkrete saksforholdet	25
4.2	Hva er et ”contribution to a debate of general interest”?	27
<u>5</u>	<u>BIG BROTHER–DOMMEN. BETYDNING AV ”LEGITIMATE EXPECTATION” I AVVEININGEN MELLOM PRIVATLIVETS FRED OG YTRINGSFRIHET</u>	<u>29</u>
5.1	Høyesteretts tolkning av Caroline dommen og ”legitimate expectation”	29
5.1.1	Big Brother premiss 78	31
5.1.2	Caroline-dommens premiss 79	32
5.1.3	Caroline-dommens premiss 63-66	32
5.1.4	Caroline-dommens dissenterende dommere	33
5.1.5	EMDs egen praksis før og etter Caroline-dommen vedrørende ”legitimate expectation”	34
5.1.6	Resolusjon 1165 og 428	36
5.1.7	Rimelighet – Tilskudd til samfunnsdebatten kan ikke være eneste faktor i en vurdering	37
5.2	Hva avgjør den berettigede forventningen om vern av privatlivet?	38
5.2.1	Egeneksponering	39
5.2.2	Sensitivitetens betydning for den berettigede forventning om vern	39
5.2.3	Omstendighetene rundt innhenting av opplysningene	40
5.2.4	Samtykke	41
5.3	Bryllupsfoto-saken	42
5.3.1	Tingrettens vurdering i Bryllupsfoto	43
<u>6</u>	<u>”PUBLIC FIGURE”, TRE ELLER FIRE KATEGORIER? BETYDNINGEN AV ”LEGITIMATE PUBLIC INTEREST” SOM SELVSTENDIG MOMENT.</u>	<u>46</u>
6.1	En fjerde kategori av ”public figure” på grunnlag av ”allmennhetens berettigede forventning”?	48
6.2	Hvorfor bør allmennheten ha en berettiget interesse i kjente menneskers privatliv?	53

6.2.1	Kjendiser som eksempler på samfunnsspørsmål	55
6.3	Hvilke opplysninger kan være gjenstand for allmennhetens berettigede interesse?	56
6.4	Allmennhetens berettigede interesse – Big Brother-dommen	58
6.5	Oppsummering	60
<u>7</u>	<u>SAMMENFATNING</u>	<u>62</u>
<u>8</u>	<u>KILDER</u>	<u>63</u>
8.1	Rettspraksis	63
8.1.1	EMD	63
8.1.2	Høyesterettspraksis	64
8.1.3	Underrettspraksis	64
8.1.4	Utenlandsk praksis	64
8.2	Forarbeider	64
8.3	Teori	65
8.4	Annet	66

1 Innledning

1.1 Tema

Straffeloven § 390 oppstiller straffeansvar for den som *”krenker privatlivets fred ved å gi offentlig meddelelse om personlige eller huslige forhold”*. I tillegg beskytter den Europeiske Menneskerettighetskonvensjon (EMK) art 8 retten til privatliv. Avsenderen av en offentlig meddelelse vil imidlertid være vernet av ytringsfriheten i EMK art. 10 og Grunnlovens § 100. Temaet for denne avhandlingen er avveiningen mellom beskyttelses mot offentlig omtale av privatlivet og ytringsfriheten.

1.2 Et historisk tilbakeblikk

Retten til privatliv blir ofte betegnet som ”et moderne rettsproblem”¹. Det var først på 1890-tallet at konseptet med en rettslig avgrenset sone knyttet til hvert enkelt individ ble introdusert gjennom Warren og Brandeis artikkel: ”The right to privacy” i Harvard Law Review². Ideen om et skille mellom den offentlige og private sfære kan imidlertid spores helt tilbake til det gamle Hellas. Den gang var synspunktet at en privat sfære (”oikos”) var nødvendig for å kunne delta i det offentlig rom (”polis”)³. Men den private sfære hadde i seg selv ingen egenverdi. Den var kun beregnet på praktiske gjøremål og ansett som et nødvendig onde. Et liv som bare ble tilbrakt i den private sfære var et ”idion”, det var idiotisk.

¹ Andenæs, ”Privatlivets fred. Streiflys over et moderne rettsproblem” TtR 1958 side 369-404 og Mæland, ”Straffeloven kommentarutgave” tredje del, 1998, side 218.

² 1890 s. 193-220

³ Aarli, Tidsskrift for rettsvitenskap 2005 side 525

Fremveksten av den ”gule pressen”⁴ sent på 1800-tallet la grunnlag for spørsmålet om hvor langt pressen kan gå i å omtale enkeltpersoners private forhold. Fra å være en nyhetsformidler samt et talerør og deltaker i samfunnsdebatten, begynte pressen å skrive saker som utelukkende hadde til formål å øke opplagstallene. Innholdet i dagspressen ble i større grad bestemt ut fra leserens premisser. Dette var gjerne sensasjonspregede saker som vekket nysgjerrighet hos leseren, men etter hvert begynte man også å omtale kjente personers private forhold.

Introduksjonen av kinomediet på 30-tallet gjorde at enkeltpersoner ble eksponert ovenfor allmennheten på en langt mer direkte måte enn tidligere. Filmstjerner som Greta Garbo, Marlene Dietrich, Humphrey Bogart, Fred Astaire m.fl ble ikoner og forbilder for en hel generasjon som de første moderne kjendiser. De var personer mange så opp til og ønsket å identifisere seg med, noe som igjen genererte en økende interesse for deres tilværelse også utenfor filmlerretet. Omtale av deres privatliv var sikre salgsvinnere, og såkalte ”gossip columns” ble vanlig i amerikanske aviser.

Siden Hollywoods dager har offentlig omtale av privatlivet til musikere, kongelig, idrettsfolk, politikere og etter hvert de fleste kategorier⁵ av kjente personer blitt dagligdags over hele verden. Allmennhetens ønske om innsyn i kjente personers privatliv ser ut til å være konstant, og pressen gir allmennheten det den vil ha. Kjendisers gjøren og laden utgjør i dag en sentral del av medienes virksomhet og har blitt en etablert del av allmennhetens dagsorden

Ofte er omtale av privatlivet frivillig og kanskje også ønskelig fra den omtaltes side. Spørsmålet om rett til vern av privatlivet melder seg når noen omtales offentlig uten at de ønsker det. Hvor langt kan pressen gå i å omtale enkeltpersoners privatliv mot deres vilje?

⁴ Første gang brukt om aviskampen i New York på 1890-tallet mellom ”New York World” (hvor den etter hvert berømte Joseph Pulitzer var redaktør) og ”New York Journal”.

⁵ Siste skudd på stammen er kjendiser som bare er kjendiser i egenskap av å være kjent, med Paris Hilton i spissen

1.3 Avgrensning

Denne oppgaven vil i hovedsak drøfte avveiningen mellom privatliv og ytringsfrihet med fokus på pressens omtale av enkeltpersoner. Med ”pressen” sikter jeg i første rekke til trykte publikasjoner som utgis regelmessig. I tillegg vil fjernsyn falle inn under begrepet presse. Jeg vil ikke gjøre noen definitiv avgrensning av pressebegrepet. Det sentrale i denne oppgaven er å kartlegge hvilke grenser som gjelder for de som i kommersielt henseende offentlig omtaler enkeltpersoners privatliv. Begrepet ”presse” vil bli brukt som en samlebetegnelse på denne gruppen.

Utenfor oppgaven faller andres inngrep i privat livets fred. Dette kan være privatpersoner, staten⁶ eller arbeidsgiver.⁷ Videre vil jeg ikke gå inn på spørsmålet om hvem som nyter vern etter § 390⁸, da denne oppgaven vil ha fokus på enkeltindivider som utvilsomt faller inn under bestemmelsen.

1.4 Den videre framstilling. Nærmere om den rettslige problemstillingen

Straffeloven § 390, første ledd lyder som følger:

§390. Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder straffes den som krenker privatlivets fred ved å gi offentlig meddelelse om personlige eller huslige forhold.

Det oppstilles to formkrav i gjerningsbeskrivelse: Det må foreligge en ”meddelelse” som er fremsatt ”offentlig”. Avhandlingens rammer tillater ikke mer enn en summarisk behandling av disse to begrepene. To tidligere studentavhandlinger ved Cato Schiøtz⁹ og Ole Tokvam¹⁰ har grundig redegjort for disse, og det har vært lite praksis knyttet til disse begrepene de siste årene.

⁶ Se bl.a. Sciacca mot Italia (EMD) av 11. januar 2005

⁷ Se bl.a. Halford mot UK (EMD) av 27. mai 1997

⁸ For en drøftelse av dette spørsmålet, se Tokvam kp. 4.2. og Schiøtz side 10. Tokvam viser blant annet til en dansk avgjørelse, U 1982 side 750, hvor offentliggjøring av Den Danske Frimurerordens opptaksseremonier ble ansett for å være en ”krenkelse av privatlivets fred”

⁹ 1975, upublisert

¹⁰ Complex 4/95

To forhold kan kort kommenteres:

Straffelovens definisjon av "offentlig handling" i § 7 nr. 2 og "trykt skrift" i § 10, første ledd ("Under trykt Skrift henregnes Skrift, Afbildning eller lignende, der mangfoldiggjøres ved Trykken eller paa anden kemisk eller mekanisk Maade.") kan være problematisk i forhold til ytringer publisert på internett. Eggen¹¹ mener det er "ikke tvilsomt at offentliggjøring av privatsensitive opplysninger på Internett vil kunne krenke strl. § 390". Justisdepartementet¹² er ikke enig: "Film og fjernsyn faller ikke inn under definisjonen i § 10, og sannsynligvis heller ikke meddelelser på internett." Jon Bing¹³ mener at "datamaskinbaserte systemer" ikke tilfredsstiller definisjonen i strl. §10, men tar forbehold for noen situasjoner.

For alternativet "I Overvær af et større antal Personer" i strl. § 7 om offentlig handling har man i teorien antatt at en nedre grense går ved rundt 20 personer uten at dette tallet begrunnes nærmere.¹⁴ I Rt-2006-799 kom Høyesterett til at 11-14 personer var tilstrekkelig. Høyesterett fant konteksten særlig offentlig fordi gruppen besto av media og statsråder med følge.

Avhandlingen vil fokusere på de krav som stilles til innholdet av en meddelelse, gjennom begrepene "personlige eller huslige forhold" og "krenker privatlivets fred". Førstnevnte angir arten av de meddelelser som kan straffes etter § 390 som vil bli behandlet i kapittel 3. Sistnevnte gir uttrykk for en rettsstridsreservasjon¹⁵. En meddelelse krenker ikke privatlivets fred hvis den er beskyttet av ytringsfriheten og gjerningsbeskrivelsen er da ikke oppfylt. Både privatliv (art.8) og ytringsfrihet (art. 10) nyter vern etter den Europeisk Menneskerettighetskonvensjon (EMK) og avveiningen mellom disse to rettighetene utgjør avhandlingens kjernetema. Som øverste autoritet i anvendelsen av EMK blir Den

¹¹ Side 722

¹² Ot.prp. nr. 90 (2003-2004) side 163

¹³ Complex 11/85 side 37

¹⁴ Skeie "Den norske strafferett" bind 1, side 118, bind 2 på side 807, Bratholm side 190, Matningsdal/Bratholm side 35

¹⁵ Både Andenæs m.fl i "Alminnelig strafferett" 2004 (s. 154 flg) og Eskeland "Strafferett" 2006 (s. 137 flg) peker på at begrepet "rettsstridig" (og tilsvarende begreper som "ulovlig", "uberettiget" eller "krenker") brukes i to ulike betydninger: Enten som en reservasjon mot at regler på andre rettsområder gjør at en handling ikke omfattes av straffebudet eller som "en generell reservasjon fra lovgiverens side om at det ikke er meningen å ramme alle de tilfelle som ellers ville gå inn under beskrivelsen. (Andenæs side 155). I strl. § 390 er den førstnevnte betydning som gjør seg gjeldende: ytringer innenfor ytringsfrihetens vern "krenker" ikke privatlivets fred.

Europeisk Menneskerettighetsdomstol (EMD) en sentral kilde i denne avveiningen. Avveiningen mellom ytringsfrihet og vern mot offentlig omtale av privatlivet vil bli behandlet i kapittel 4 til 6.

1.5 Tidligere behandlinger av emnet og rettskilder

Strl. § 390 har som nevnt tidligere blitt behandlet i studentavhandlinger av Cato Schiøtz i 1975 og Ole Tokvam i 1995. Siden den gang har det kommet prinsipielle avgjørelser fra Høyesterett og fra den Europeiske Menneskerettsdomstol i Strasbourg som omhandler pressens ytringsfrihet ved omtale av enkeltpersoner. I 2004 kom den prinsipielle Von Hannover mot Tyskland ("Caroline-dommen") fra EMD, som behandler tysk presses omtale av prinsesse Caroline. Denne dommen har trukket opp prinsipielle grenser for hvilke vedrørende ytringer privatlivet som nyter vern etter EMK. Caroline-dommen sto sentralt i tvisten mellom ukebladet Se og Hør og de to Big Brother-deltakerne Anette Young og Rodney Omdal Karlsen (Rt-2007-687, "Big Brother-dommen") fra 7. mai 2007. I avgjørelsen gir Høyesterett sin forståelse av Caroline-dommen. Borgarting lagmannsrett frikjente 21. september i år NRK i den såkalte "Plata-saken" for å ha vist bilder av en narkoman som kjøpte narkotika på Plata med sin stedatter tilstede. I skrivende stund venter saken mellom Se og Hør og Lars Lillo-Stenberg/Andrine Sæther på behandling i lagmannsretten, en sak Se og Hør tapte i første instans. Bokhandleren fra Kabul, Shah Mohammad Rais, har varslet søksmål mot forfatteren Åsne Seierstad hvor en avgjørelse vil kunne belyse spørsmålet om uenighet vedrørende samtykke i omtale av privatlivet, se punkt 5.2.4.

Når det gjelder øvrige kilder på området, har Johs. Andenæs skrevet om emnet på 50-tallet, blant annet en betenkning knyttet til forbudet mot visning av filmen "To mistenkelige personer".¹⁶ Kyrre Eggens doktoravhandling "Ytringsfrihet"¹⁷ behandler også

¹⁶ Complex 5/95

¹⁷ Cappelen 2002 side 722 flg

bestemmelsen. Videre har Jon Wessel-Aas behandlet Caroline-dommen i Lov og Rett 2005 side 270 flg.

2 Kravet til innholdet av en meddelelse i straffeloven § 390

§ 390 inneholder to begrep som angir kravet til en meddelelses innhold: ”personlige eller huslige forhold” og ”krenker privatlivets fred”. I disse to begrepene kommer en todelt vurdering til uttrykk:

- (i) Faller meddelelsen etter sin art inn under § 390?
- (ii) hvis ja, er meddelelsen krenkende?

”Personlige eller huslige forhold” gir uttrykk for første del av vurderingen. Begrepet sier noe om hvilke opplysninger meddelelsen må inneholde for å være straffbar. Meddelelser som ikke inneholder ”personlige eller huslige forhold” vil etter sin art ikke omfattes av § 390. Man kan i så fall allerede ut fra dette vilkåret fastslå at gjerningsbeskrivelsen ikke er oppfylt.

”Krenker privatlivets fred” er naturlig nok et uttrykk for krenkelsesvurderingen. Etter praksis¹⁸ er krenkelse i seg selv et spørsmål om samtykke. Det sentrale vilkår er imidlertid om det foreligger en *rettsstridig* krenkelse.¹⁹ § 390 er ”reservert” fordi de tilfeller hvor det foreligger en rettstridig krenkelse. Her vil forholdet til avsenderens ytringsfrihet spille inn. En meddelelse er ikke krenkende hvis den er beskyttet av ytringsfriheten. Ofte ser man at rettstridsreservasjonen uttrykkes negativt, som en regel om at krenkelse foreligger med mindre meddelelsen er vernet av andre lovbestemmelser, typisk EMK art. 10.

”Privatlivets fred” sier imidlertid også noe om arten av meddelelser som rammes. Det er bare meddelelser som ”krenker privatlivets fred” som er forbudt. En meddelelse som ikke berører ”privatlivets fred” kan heller ikke krenke den. Altså vil slike meddelelser etter sin art ikke være omfattet av § 390. Dermed angir ”privatlivets fred” sammen med ”personlige

¹⁸ Jfr Big Brother-dommen premiss 62

¹⁹ Se note 15 om begrepet ”rettsstrid”

og huslige forhold” de krav som stilles for at en meddelelse etter sin art omfattes av § 390.

20

”Personlige eller huslige forhold” er et nøytralt uttrykk som betegner en viss type forhold, mens ”privatlivets fred” er et retts gode som beskytter den enkeltes privatliv og innskrenker andres frihet. En definisjon av retts godet må både ta stilling til hvilke typer meddelelser som omfattes av retts godet er sin art og inneholde en avgrensning mot andres frihet som inngår i vurderingen av rettsstrid.

Man ser altså at det grunnleggende vurderingstema i § 390 kommer til uttrykk flere ganger i gjerningsbeskrivelsen. Rent språklig er det et overskudd av begreper i § 390 i forhold til hva som er nødvendig for å uttrykke at privatlivet er beskyttet mot offentlig krenkede omtale, og man ser i praksis at både ”privatlivets fred” og ”personlige eller huslige forhold” brukes som betegnelse på arts vilkåret.²¹ Spørsmålet er imidlertid det samme. Inneholder meddelelsen opplysninger av den art som § 390 forbyr meddelt offentlig?

Hvis § 390 omskrives til å gi straff til den som ”krenker privatlivet ved å gi offentlig meddelelse om privatlivet” vil de samme vurderingstema komme til uttrykk. Gjennom begrepet ”privatlivet” måtte man både tatt stilling til hvilke forhold som omfattes av privatlivet og vurdert hvor langt den private sfære strekker seg kontra kryssende rettigheter som ytringsfrihet.

Rt-2003-1183 trekker i samme retning. Kjennelsen gjaldt domstolloven § 125, første ledd b som gir retten adgang til å beslutte at et retts møte skal holdes for lukkede dører ”når hensynet til privatlivets fred eller ærbarhet krever det.” Høyesterett fant vilkåret oppfylt og gav følgende begrunnelse: ”Saken dreier seg om **personlige forhold** av en slik karakter at hensynet til privatlivets fred tilsier at dørene bør lukkes.” (min uthevning).

²⁰ Schøitz side 28 skriver at ”Privatlivets fred er det navnet man har satt på objektet for en bestemt type fredskrenkelser og ikke et presiserende tillegg som angir arten av de opplysninger som offentliggjøres.” Det første er jeg for så vidt enig i, ”privatlivets fred” betegner retts godet som beskyttes mot visse krenkelser. Men, da må konsekvensen slik jeg ser det bli at meddelelser som ikke berører retts godet heller ikke kan krenke det, slik at ”privatlivets fred” i utgangspunktet også er ”et presiserende tillegg som angir arten av de opplysninger som offentliggjøres.”

²¹ F.eks. Rt-2007-687, premiss 59: ”Det må først vurderast om det er tale om opplysningar som gjeld privatlivets fred....”, hvor det så konkluderes i premiss 61 at ”det ikkje er tvilsamt at kravet om personlege forhold er oppfylt”.

2.1 Den underliggende vurdering

Den underliggende målsetning for en vurdering av en meddelelses innhold etter § 390 er å komme fram til om meddelelsen er straffverdig eller ikke. Denne vurderingen skal i henhold til ordlyden fordeles over meddelelsens art og om en krenkelse foreligger. Man kan enten definere arten av meddelelser vidt og la et bredt antall meddelelser slippe gjennom til krenkelsesvurderingen, eller la meddelelsens art spille en mer betydningsfull rolle som vilkår for straff slik at færre meddelelser blir gjenstand for en krenkelsesvurdering. Rettspraksis er ikke konsekvent i denne avveiningen og det er heller ikke alltid de to vilkårene holdes fra hverandre. Tendensen er at førstnevnte alternativ benyttes mest, trolig fordi krenkelsesvurderingen språklig sett best gir uttrykk for den underliggende vurdering av straffverdighet.

Byrettens dom i Rt-1952-1217 (to mistenkelige personer) er i illustrerende for hvordan avveiningen mellom art og krenkelse ikke er konsekvent. På side 1231 sier byretten: *"Når det gjelder straffelovens § 390 er man av den mening at filmen ikke kan sies å gi meddelelse om 'personlige eller huslige forhold'. Lensmannsmordet må nemlig betraktes som en historisk begivenhet, hvor saksøkerens deltakelse etter den publisitet saken i sin tid vakte, ikke kan ansees som noe personlig forhold"*. Byretten lar her den omtalte egen atferd i forkant av meddelelsen være et moment under vurderingen av "personlige forhold", mens dette i Høyesteretts avgjørelse og i majoriteten den senere praksis har blitt tatt inn som en del av krenkelsesvurderingen.

Noe av det samme ser man i Borgarting 29. mars 1996, hvor retten skriver *"Etter Bs egeneksponering i dags- og ukepressen kan denne del av As innlegg ikke ses å berøre privatlivets fred"*, og kom på denne bakgrunn til at det ikke var nødvendig med en vurdering av krenkelsen. Avgjørelsen er for øvrig et av svært få tilfeller hvor offentlig tiltale er tatt ut etter strl. § 390

3 Krav til opplysningens art: ”personlige eller huslige forhold” og ”privatlivets fred”

Spørsmålet er som nevnt hvilke meddelelser som etter sin art faller innenfor § 390. Man får kanskje bedre grep på problemstillingen om man snur på den og spør: Hvilke meddelelser vedrørende privatpersoner skal etter sin art være straffefrie å fremsette? Jeg vil i det følgende forsøke å identifisere hvilke meddelelser som etter sin art faller utenfor § 390.

Utgangspunktet er ikke enkelt. At ”personlige forhold” og ”privatliv” er begreper som vanskelig lar seg definere erkjennes av en samlet teori²² og har i all hovedsak valgt en kasuistisk tilnærming.²³ EMD har sagt at det er verken ”*possible or necessary to attempt an exhaustive definition of the notion ”private life”*”.²⁴ Norsk rettspraksis anvender også i stor grad ”personlige eller huslige forhold” direkte på det konkrete forhold uten noen nærmere presisering. I Big Brother-dommen premiss 59 innførte Høyesterett imidlertid et krav om en ”viss grad av sensitivitet”, som etter mitt syn er i utakt med EMDs praksis. Som jeg kommer til under mener jeg ”personlige eller huslige forhold” kun bør utelukke meddelelser som åpenbart ikke angår privatlivet.

3.1 Ordlyden

Språklig peker ”personlige ... forhold” på forhold som kan knyttes til en enkelt person.²⁵ ”Huslige forhold” peker på forhold som hører til hjemmet og husholdningen. De to alternativene vil språklig overlappe hverandre i mange tilfeller. Forhold i hjemmet er kanskje det mest typiske eksemplet på noe som er personlig, og som tilhører den private sfære, mens en persons jobb og profesjonelle status som oftest vil regnes som offentlige

²²Tokvam side 56 flg, Schiøtz side 19 flg, Mæland (straffeloven med kommentarer, 1998) tredje del side 220 flg, Eggen side 723, Bing (Forlagsavtalen, 175) side 133 flg. Se også Fenwick&Phillipson ”Media Freedom under the Human Rights Act” (2006) side 662 som viser til ”*the still unresolved academic debate over its meaning and scope*” med videre henvisninger til engelsk teori

²³Ved å eksempelvis diskutere om bilder av Per Borten kun iført truse er et personlig forhold, Schiøtz side 25

²⁴Niemietz mot Tyskland 16 desember 1992, premiss 29

²⁵Norsk Ordbok, Kunnskapsforlaget 1998 side 649: ”personlig...[det] som gjelder en enkelt person”

forhold. ”Huslige forhold” vil også omfatte forhold som ikke er personlige. Dette gjelder hvor man bor og fargen på huset man bor i. Her vil imidlertid kravet om krenkelse medføre at slike forhold ikke rammes av § 390. Man kan da spørre seg om man i realiteten bare står igjen med ”huslige forhold” som også er personlige, slik at dette alternativet språklig sett er overflødig.

Så vidt meg bekjent fins det kun et eneste tilfelle hvor retten har sondert mellom personlige og huslige forhold. Oslo byretts dom av 1. mars 1952 gjaldt referat av uttaleleser fra et rettsmøte. En journalist hadde korrekt gjengitt tiltaltes personalia slik de var gitt til retten i en farskapssak. Oslo byrett fant at dette var en krenkelse av privatlivets fred og uttalte videre at *”Når det gjelder vitners og andre personers huslige forhold må dette være helt klart, men det samme må også gjelde de tiltaltes forhold, når de opplysninger som fremkommer ikke vedrører saken eller tiltaltes forbryterske virksomhet”*.²⁶ Dommen ble anket til Høyesterett (Rt-1952-1259), som frifant journalisten uten å gå inn på noen sondering mellom ”personlig” og ”huslig”.

”Privatlivets fred” gir språklig slik jeg ser den samme betydning som ”personlige ... forhold”. Begge deler er noe som tilhører den enkelte person.²⁷ Man kan derfor også spørre seg om man også hadde klart seg uten ”personlige forhold”.

Ut fra en språklig forståelse står man igjen med det vurderingstema at en meddelelse må angå noe som kan knyttes til den enkelte person for å etter sin art falle inn under § 390. Dette er nærmest selvsagt og gir liten generell veiledning for en konkret vurdering av en meddelelses art.

Begrepet ”personlige forhold” fins en rekke andre steder i lovgivningen. De fleste av disse gjelder taushetsplikt²⁸ og uten at begrepet defineres nærmere. Et unntak er forvaltningsloven § 13 som gir en nærmere redegjørelse for visse forhold som ikke anses som personlige. Bestemmelsens annet ledd nevner *”fødested, fødselsdato og personnummer, statsborgerforhold, sivilstand, yrke, bopel og arbeidssted, med mindre slike opplysninger røper et klientforhold eller andre forhold som må anses*

²⁶ Side 1270 i Rt-1952-1259

²⁷ Men, ”privatlivets fred” gir i tillegg uttrykk for et rettsgode som begrenser andres ytringsfrihet. Denne delen av begrepet hører inn under vurderingen av ”krenker”

²⁸ domstl. § 63a, tvml. § 146, vergml. § 40, fvl. § 13. Strl. § 91a nevner personlige forhold i relasjon til innsamling av opplysninger med den hensikt å skade Norges interesser eller volde fare for enkeltpersoners liv, helse m.m.

som personlige”, men dette bringer oss ikke noe nærmere en avgrensning av ”personlige forhold” etter § 390. Forarbeidene til bestemmelsen. Ot.prp nr. 3 (1976-1977) punkt 3.2.2 peker på at det sentrale vurderingstema er ”følsomheten” av de aktuelle opplysninger.

Domstolloven § 125 første ledd bokstav b gir retten adgang til å lukke et rettsmøte når hensynet til privatlivets fred krever det. Praksis rundt bestemmelsen gir ingen veiledning fordi allmennheten nettopp ikke får vite hvilke forhold som ligger til grunn for en avgjørelse om å holde dørene lukket.

3.2 Rettspraksis, ”...en viss grad av sensitivitet...”

Rt-2007-687 (Big Brother) gjaldt to tidligere deltakere i et realityshow som gikk til sak mot ukebladet Se og Hør på bakgrunn av tre reportasjer som omtalte deres samliv. I premiss 59, uttaler Høyesterett: *”Det må først vurderast om det er tale om opplysningar som gjeld privatlivets fred, med andre ord om det er tale om personlege opplysningar som objektivt sett har en viss grad av sensitivitet.”*²⁹ Jeg forstår Høyesterett slik at de her skal vurdere om de omtvistede opplysninger i det hele tatt omfattes av § 390. Dette gjør Høyesterett ved å oppstille et krav om sensitivitet som ikke fremgår av ordlyden for at en meddelelse etter sin art omfattes av § 390. Men gir for øvrig ingen nærmere redegjørelse for hva som ligger i begrepet ”sensitivitet”. I premiss 82 gjentas vilkåret om sensitivitet *”Det er nok slik at det vil vere eit spørsmål om ei nedre grense for sensitivitet for at det skal ligge føre ei krenking, og eg ser såleis ikkje bort frå at terskelen for kva som er sensitivt vil vere noko heva for personar som har vore med på program av typen Big Brother”*. Denne gangen er altså sensitivitet et selvstendig krav for krenkelse, i motsetning til over, hvor det er et krav for at meddelelsen etter sin art omfattes av § 390.

Sensitivitet er også tema i Borgarting 26. april 2000. En asylsøker inngikk et samarbeid med en forfatter om å utgi en bok om hans historie. Senere trakk asylsøkeren seg fra samarbeidet, men forfatteren gav ut boken likevel. Vedrørende personlige eller huslige forhold sier lagmannsretten: *”Boken inneholder en rekke opplysninger av personlig art om A, slik som opplysninger om*

²⁹ Her benytter Høyesterett ”privatlivets fred” som uttrykk for de krav som stilles til en meddelelses art og ikke ”personlige eller huslige forhold”, jf om overskudd av begreper over. Konklusjonen i premiss 61er likevel at *”det ikkje er tvilsamt at kravet om personlege forhold er oppfylt”*.

nasjonalitet, utdanning, arbeidserfaring. Disse opplysningene er så vidt lite sensitive at de verken isolert eller samlet kan regnes som opplysninger om personlige eller huslige forhold etter straffeloven § 390". Opplysninger om konflikt mellom den omtalte og hans tidligere kone, samt korrespondanse i forbindelse med hans asylsak ble ansett å ha tilstrekkelig grad av sensitivitet.

I Borgarting 10. mai 2000 hadde finansmannen Kjell Inge Røkke begjært midlertidig forføyning mot avisen VG og krevde et forbud mot publiseringen av innvendige bilder fra en yacht han hadde under bygging. *"Etter lagmannsrettens syn fremstår det som noe tvilsomt om de aktuelle bilder etter sin art kan avdekke Kjell Inge Røkkes intimsfære på en slik måte og i en slik grad at vilkåret om "privatlivets fred" er overtrådt".*

Eggen side 723 never også kravet om en viss sensitivitet. *"Opplysningen må ha en viss sensitivitet for å rammes av bestemmelsen"* og at meddelelsen om personlige eller huslige forhold ikke må være av helt bagatellmessig art. Eggen sier imidlertid at sensitivitet er et selvstendig vilkår under krenkelsesvurderingen og ikke artsvurderingen etter "personlig eller huslige forhold".

Kravet til "sensitivitet" medfører at det oppstilles en kvalitativ vurdering av de forhold som kan knyttes til et enkelt individ. Man må kvalitativt være et stykke innenfor den sfæren av forhold som kan knyttes til et enkelt individs private sfære.

Et krav om en objektiv grad av sensitivitet er problematisk. Dette fordi anvendelsesområdet for "personlige eller huslige forhold" og "privatlivets fred" beskjæres mer enn det ordlyden gir grunnlag for slik at sensitivitet opphøyes til et selvstendig vilkår for straff. Etter mitt syn er en slik beskjæring i utakt med EMDs forståelse av begrepet "private life" i EMK art. 8. Her oppstilles ikke sensitivitet som et selvstendig vilkår, men det er et av flere moment i en krenkelsesvurdering. Dette vil jeg redegjøre for i det følgende.

3.3 EMD og "private life"

EMK art. 8 beskytter privatlivet som sådan og ikke bare offentlig omtale som § 390. Man støter likevel på det samme problemet for avgrensning av bestemmelsens anvendelsesområde: Hva omfatter begrepet "privatliv"?

I avgjørelsen *Niemietz v Germany*³⁰ uttaler EMD: ”*The Court does not consider it possible or necessary to attempt an exhaustive definition of the notion 'private life'*”. EMD sier her rett ut det de fleste synes å være enig om, nemlig at rettsgodet privatliv lar seg ikke definere uttømmende. At det heller ikke er nødvendig med noen uttømmende definisjon kan forklares med at man fremdeles har krenkelsesvurderingen igjen når straffverdigheten (eller i EMK-terminologi: berettigelsen av et inngrep) skal fastlegges.

Det sentrale i forhold til Høyesteretts krav om sensitivitet er at det ikke kan spores i EMD-praksis. EMD har gitt begrepet ”private life” en svært vid betydning. Så vidt jeg kan se fins det kun et tilfelle hvor EMD har kommet til den konklusjon at et anført forhold etter sin art ikke var omfattet av art. 8.

Dette skjedde i avgjørelsen *Botta v. Italia* (24 feb 1998). Botta var funksjonshemmet og mente at staten etter art. 8 hadde en positiv plikt til å sikre ham adgang til stranden. EMD fant ingen sammenheng mellom de krav som ble fremsatt og klagerens privatliv.

EMD har altså ved et tilfelle markert en grense for anvendelsen av art. 8, men har aldri gitt visse ytringer vern etter sin art. Øvrig praksis gir heller ikke grunnlag for å opphøye meddelelses sensitivitet til et eget vilkår for at rettsgodet privatliv kan være krenket, tvert imot.

Saken *Von Hannover v. Tyskland*³¹ gjaldt i alt seks tilfeller hvor tysk presse hadde publisert bilder av prinsesse Caroline av Monaco. Bildene viste blant annet Caroline på handletur, sykkelstur, skiferie m.m. og publiseringen av samtlige bilder ble ansett i strid med art. 8. En handletur alene på en butikk må kunne karakteriseres som å ligge i nedre sjikt av sensitivitetsskalaen. Det er en dagligdags handling vi alle foretar oss. EMD sier i premiss 53: ”

³⁰ 28. april 2003, premiss 57, se også *Peck vs. The United Kingdom*, 28 januar 2003, premiss 57

³¹ No. 59320/00, 24 juni 2004. Også kjent som *Caroline-dommen*. For nærmere inngående analyse og kritikk se se *Fenwick&Phillipson op.cit.* side 667 flg som peker på ”a radical extension of the Court’s jurisprudence” særlig i forhold til den forutgående *Peck*-avgjørelsen (side 677-678). Jeg nøyer meg med å konstatere EMDs syn i saken som de lege lata og fokuserer på betydningen i intern rett.

In the present case there is no doubt that the publication by various German magazines of photos of the applicant in her daily life either on her own or with other people falls within the scope of her private life".(min understrek)

Senere i premiss 59, som en del av krenkelsesvurderingen, sies det at

"The present case does not concern the dissemination of "ideas", but of images containing very personal or even intimate "information" about an individual."
(min understrek)

Dette viser for det første at bildene utvilsomt faller inn under rettsgodet privatliv. Videre viser det at EMD bare lar sensitivitet være et moment i krenkelsesvurderingen, og ikke et selvstendig krav til meddelelsens art. Dette er etter mitt syn en fornuftig plassering av sensitiviteten som vurderingstema. Sensitivitet bør veies opp mot de øvrige momenter som krenkelsesvurderingen gir og ikke opphøyes til et eget vilkår. Dette vil gi en helhetlig vurdering hvor alle momenter veies mot hverandre. Selv lite sensitive meddelelser som handletur i butikken, kan innebære krenkelse av privatlivet. Det vil da være uheldig om Høyesterett forstås dit hen at slike meddelelser faller utenfor § 390, eventuelt at slike meddelelser ikke kan føre til en krenkelse bare fordi sensitiviteten er lav. Med et sensitivitetskrav til en meddelelses art kan man komme i den situasjon at straff utelukkes bare på grunn av manglende sensitivitet, mens EMD ville gått videre med en vurdering av meddelelsens sensitivitet også opp mot øvrige momenter og potensielt komme til et annet resultat. Se punkt 5.2.2 om sensitivitet som moment i krenkelsesvurderingen.

3.4 Hvordan bør artskriteriet anvendes i praksis?

Man kan da spørre seg hva begrensningen "personlige eller huslige forhold" og "privatlivets fred" innebærer. Etter mitt syn bør begrepet i første rekke ha den misjon å avgrense mot forhold som åpenbart ikke er av personlig/huslig art eller berører privatlivet, som EMD gjør i Botta-avgjørelsen. Mangelen på en presis definisjon gjør at man bør være varsom med å la arten bli utslagsgivende. Det er vanskelig å angi hva som faller innenfor

slik at spørsmålet heller bør være hva som faller utenfor. Det man da har å forholde seg til er den språklige forståelsen av ”personlige eller huslige forhold” og ”privatlivets fred”. Som nevnt over, gir denne forståelse begrenset veiledning, men den kan fungere som avgrensning mot tilfeller som åpenbart etter sin art ikke er personlige.

Et eksempel på en slik anvendelse av arts-kriteriet er Rt-2007-404 (Brennpunkt). Saken gjaldt en midlertidig forføyning om forbud mot å sende et TV-program om politiets etterforskningsmetoder i NOKAS-saken, og det ble anført at § 390 også beskyttet mot meddelelser som ville medføre fare for den omtaltes liv og helse. Mindretallet (dommer Skoghøy, flertallet tok ikke stilling til spørsmålet) i sa i premiss 93 at *”Den omstendighet at en person har inngått et samarbeid med politiet i etterforskningen av et straffbart forhold, kan åpenbart ikke anses som noe personlig eller huslig forhold.”* Dette viser, slik jeg ser det, en fornuftig og riktig bruk av arts-kriteriet ”personlig eller huslig forhold”. Et samarbeid med politiet i en straffesak er åpenbart utenfor det rettsgodet § 390 verner om. Selv om en uttømmende definisjon mangler, må det i slike tilfeller være forsvarlig å si at det omtalte forhold faller utenfor. Det er imidlertid ikke snakk om grader av sensitivitet. Det er snakk om en artsforskjell mellom personlige forhold og ikke-personlige forhold. Det sentrale vurderingstema blir i praksis, etter mitt syn, derfor ikke hva som omfattes av ”personlige eller huslige forhold”, men hva som *åpenbart ikke* omfattes.

Underrettspraksis støtter det syn at det kun er i de åpenbare tilfellene at ”personlige eller huslige forhold” kan bli et utslagsgivende moment. Jeg kan ikke se at det foreligger praksis hvor en meddelelse etter sin art har blitt gjort straffefri på grunn av manglende sensitivitet. Man kan kanskje hevde at sensitivitet som selvstendig vilkår for straff i realiteten er et pro forma vilkår.

Andre eksempler fra rettspraksis hvor arts-kriteriet har vært utslagsgivende:

- Hålogaland 22. september 1997: En gruppe personer følte seg trakassert av en lokal grunneier og det ble hevdet at vedkommende konsekvent *”bruker sin posisjon til å legge hindringer i veien for de øvrige bygdefolks virksomhet”*. Retten konstaterer kort at den ikke kan se *”at de*

opplysninger eller synspunkter som fremkommer i avisartikkelen omfatter forhold som kan karakteriseres som "personlige" eller "huslige"

- Borgarting 7. november 2000: Arbeidsgiver hadde oppsøkt en arbeidstaker privat og utsatt henne for utallige telefonoppringninger. Retten fant at dette klart ikke kunne føre frem, uten noen nærmere begrunnelse. (Offentlighetsvilkåret kan derfor også ha vært utslagsgivende)
- Borgarting lagmannsrett 25. april 2002: En nabo ble i lokal avisen beskyldt for å være opphavet til forurensning av drikkevannet til omliggende eiendommer. Mindretallet (flertallet tok ikke stilling) kom til at forholdet ikke kunne anses som "personlige eller huslige forhold"
- Borgartings dom 6. mars 2006: subjektive karakteristikk ble ikke ansett som en meddelelse om personlige forhold. Se pkt. 3.6.3

3.5 Kort om tidligere teori

Jeg har i liten grad vist til tidligere teori³² vedrørende "personlige eller huslige forhold". Samtlige forfatter jeg har kjennskap til er enig om at en generell definisjon vanskelig lar seg gjøre. Teorien har istedenfor forsøkt å avgrense kriteriet med en kasuistisk tilnærming ved å diskutere diverse typer av forhold og eksempler. Etter mitt syn tilfører ikke denne kasuistikken noe særlig mer enn en språklig forståelse av begrepet. I mangel på en definisjon er da riktige å kun utelukke de tilfeller som åpenbart faller utenfor en språklig forståelse av begrepet. Man bør i alle fall være forsiktig med å anvende kriteriet som et selvstendig vilkår om sensitivitet.

3.6 Andre eksempler fra rettspraksis vedrørende "personlig eller huslige forhold"

Man kan i øvrige rettspraksis spore en viss veiledning når det gjelder typetilfeller av "personlige eller huslige forhold" og jeg vil i det følgende vise til avgjørelser som har drøftet eller berørt rekkevidden av begrepet.

³² Tokvam side 56 flg, Schiøtz side 19 flg, Mæland (straffeloven med kommentarer, 1998) tredje del side 220 flg, Eggen side 723, Bing (Forlagsavtalen, 175) side 133 flg

3.6.1 Er en vielse et personlig forhold? Betydningen av at en begivenhet skjer på offentlig sted

Oslo Tingrett 22. november 2006 (Bryllupsfoto) gjaldt omtale i form av tekst og bilder i et ukeblad av en vielse foretatt på en offentlig tilgjengelig holme utenfor Tjøme. Ukebladet var ikke invitert i vielsen, og bildene ble tatt på lang avstand. Partene var enig om at informasjon om at noen har giftet seg i utgangspunktet er et offentlig forhold. Tvistetema var blant annet hvorvidt en detaljert meddelelse fra selve begivenheten er et personlig forhold.

Retten tok det utgangspunkt at *”en vielse er et personlig forhold for de to den gjelder”* og at det personlige preg man setter på seremonien, gjør det til et personlig forhold. Videre sies det at *”omtale av omstendigheter som at bruden kom i båt, at hun var barbert og hvilke klær brudeparet hadde på seg, forsterker etter rettens oppfatning, inntrykket av at det er opplysninger om personlige forhold som gjengis.”* Deretter går retten over til praksis EMD fra vedrørende krenkelse avveiningen mellom ytringsfrihet og privatliv (Tammer mot Estland³³ og Caroline-dommen) og blander etter mitt syn kortene. Spørsmålet er som nevnt ikke hvorvidt krenkelse foreligger, men om en vielse etter sin art er et personlig forhold. Krenkelse er neste ledd i vurderingen.

Retten kunne etter mitt syn nøyd seg må konstatere at en vielse er *”et personlig forhold for de to den gjelder”* og at Caroline-dommen klart sier at bilder på offentlig steder også omfattes av rettsgodet privatliv. Det som da gjenstår er det særlige forhold at meddelelsen gjelder en begivenhet som munner ut i et offentlig forhold, nemlig opplysningen om at noen har giftet seg. Gjør et slik offentlig utfall at selve begivenheten etter sin art ikke er personlig og derfor faller utenfor rettsgodet privatliv?

Svaret må, etter mitt syn, være nei. Den språklige forståelsen av *”personlige... forhold”* er som tidligere nevnt det som kan knyttes til et individ i egenskap av å være privatperson.

³³ 4. april 2001

Omstendighetene rundt en vielse oppfyller denne forståelsen, jfr tingrettens utgangspunkt. I alle tilfelle mener jeg som sagt i pkt 3.4 at ”personlige eller huslige forhold” ikke bør brukes til noe mer enn å utelukke de forhold som åpenbart ikke er personlige. EMDs metode og mangelen på en nærmere avgrensning av begrepet gjør at man bør være varsomme med å la arten av en meddelelse bli utslagsgivende. I dette tilfellet bør man gå videre og la avveiningen mellom ytringsfrihet og privatliv bli utslagsgivende, slik tingretten via noen omveier også gjør.

3.6.2 ”Personlige eller huslige forhold” hvor offentlige instanser er involvert

Borgarting avgjørelse³⁴ av 20. september 2007 (Plata-saken) berørte et tilfelle hvor offentlig myndigheter var involvert. Saken gjaldt tv-sending av et filmopptak med en narkoman som kjøpte heroin sammen med sin datter og ble arrestert for dette. Retten fant at den ikke kunne *”slutte seg til NRKs anførsel om at pågripelse for straffbare handlinger på åpen gate ikke hører til den private sfære når dette opplyses og vises på TV”*. En arrestasjon vil altså etter sin art falle innenfor § 390, selv om det offentlig er involvert. Forskjellen fra Nokas-tilfellet er at bakgrunnen for det offentliges involvering gjennom arrestasjonen nettopp var et personlig forhold, nemlig omgang med narkotika.

Fra en teoretisk synsvinkel kan det etter mitt syn argumenteres for et skille mellom et personlig forhold og det å bli arrestert på bakgrunn av dette forholdet, slik at arrestasjonen blir et offentlig forhold. Om et slikt skille har noe realitet kan diskuteres. Det kan ofte være vanskelig å omtale en arrestasjon uten å også meddele det underliggende personlige forholdet. Det som kanskje kan diskuteres, er om det opprinnelige personlige forholdet *blir* offentlig når man arresteres for det. Men det var altså ikke lagmannsrettens syn.

³⁴ Saken er per 23/11 2006 anket til Høyesterett og venter på ankebehandling.

3.6.3 Omfattes også subjektive karakteristikk av noens privatliv?

Borgartings dom 6. mars 2006 omhandlet blant annet spørsmålet om ledere i Fremskrittspartiet hadde krenket privatlivet ved å komme uttalelser på TV om en av partiets stortingsrepresentanter og hans forhold til et utsted. Det ble blant annet sagt at vedkommende hadde et *”privat og personlig liv som er moralsk forkastelig...”* og at han på uregelmessig vis hadde *”hjulpet en dyp, nær, personlig venn”*. Lagmannsretten kom til at utsagnene *”ikke ... berørte As privatsfære i egentlig forstand. Utsagnene knytter seg i det vesentligste til As opptreden i det offentlige rom, slik denne opptreden ble fremstilt i TV-dokumentaren.”* Den korte begrunnelsen kan synes noe kryptisk. Hvor går skillet privatsfæren i egentlig og ikke egentlig forstand? Det er ikke tvil om at uttalelsene, i hvert fall den første, isolert sett gjaldt et personlig forhold. Vedkommendes privatliv ble rett ut betegnet som moralsk forkastelig. Konteksten og det at uttalelsene kom i etterkant av et TV-program endrer ikke dette. Jeg synes retten går noe langt når den sier at utsagnene i det vesentlige knytter seg til As opptreden i det offentlig rom. At noens privatliv er forkastelig er jo nettopp det motsatte av opptreden i det offentlig rom.

Det rettens konklusjon muligens kan forsvares med (og som kanskje også er rettens poeng) er at utsagnene ikke er en meddelelse *om* de private forhold, men en betegnelse på de underliggende private forhold. Sagt med andre ord, det må foreligge en viss presisjon og detaljnivå for at en meddelelse omtaler personlige forhold. Å generelt sette merkelappen *”forkastelig”* på privatlivet som helhet, blir da ikke tilstrekkelig. I denne sammenheng kan man kanskje snakke om privatliv i egentlig og ikke egentlig forstand. Man kan også oppstille en sontring mellom en beskyldning/subjektiv oppfatning og *”forhold”* ved å lese *”personlige... forhold”* som faktiske personlige forhold som ikke omfatter subjektive betegnelser, såkalte *”value judgements”*.

§ 390 skal verne mot at opplysninger som hører privatlivet til meddeles allmennheten. En betegnelse på de underliggende forhold sprer ingen objektive opplysninger, men er avsenderens subjektive oppfatning av vedkommendes privatliv. Slike meddelelser faller

utenfor § 390s virkeområde og den omtalte må da eventuelt benytte andre straffebud som rettslig grunnlag hvis oppreisning eller mortifikasjon ønskes.

4 ”krenker”

Selv om en meddelelse omhandler ”personlige eller huslige forhold” må det også foreligge en krenkelse for at straff kan ilegges. Begrepet gir opphav til to vilkår. Det må foreligge en krenkelse, og det må dessuten foreligge rettsstrid. En krenkelse er så vidt jeg kan se kun et spørsmål om samtykke foreligger.³⁵ Det sentrale vilkår er derfor spørsmålet om rettstrid.³⁶

Allerede i 1902 tok lovgiver høyde for at visse meddelelser om enkeltpersoners privatliv bør kunne fremsettes straffefritt. I utkastet til straffeloven³⁷ var det foreslått at bestemmelsen i tillegg skulle inneholde frasen ”uden paaviselig agtværdig grund krænke”. Frasen ble imidlertid ansett overflødig. Den gir likevel et godt bilde på den avveining som må gjøres når meddelelser skal forbys. § 390 gjør et inngrep i andres ytringsfrihet og det må foretas en avveining mellom to rettsgoder.

Vern av privatlivet mot offentlig omtale og ytringsfrihet nyter begge vern etter EMK.³⁸ Som øverste autoritet i anvendelse av EMK får EMD en svært sentral rolle som premissleverandør for denne avveiningen.

En viktig prinsipiell avklaring kom i Caroline-dommen fra 2004 hvor avveiningen mellom privatliv og ytringsfrihet ble satt på spissen. Avgjørelsen er et naturlig utgangspunkt for en redegjørelse omkring rettstridsvurderingen, sammen med Høyesteretts avgjørelse i Big Brother-avgjørelsen fra 2007 hvor Caroline-dommen tolkes.

Å gi en generell fremstilling av avveiningen mellom ytringsfrihet og privatliv er ingen enkel øvelse. Den underliggende spørsmålet er håndgripelig, men systematikk og begrepsbruk er ikke ensartet i rettspraksis. Avveiningen er lite rettsteknisk og det kan være

³⁵ Jfr. Big Brother premiss 62

³⁶ Se note 15 om begrepet ”rettstrid”

³⁷ Indst. O. I 1901/1902 side 51

³⁸ I nasjonal rett er det bare ytringsfriheten som er vernet i Grunnloven (§ 100). Forslag om et grunnlovsværn av privatlivet har blitt fremsatt (ref.), men en av innvendingene er at det ikke vil gjøre noen praktisk forskjell fordi grl. § 100 åpner for inngrep i ytringsfriheten, gjennom bestemmelser som § 390 og EMK art. 8.

vanskelig å identifisere de momenter som faktisk ligger til grunn. Å forsøke seg på en systematisering av rettspraksis kan derfor før til man trekker slutninger som ikke nødvendigvis er i tråd med de ulike kilders intensjon. Jeg vil på bakgrunn av Caroline-dommens konklusjon forsøke å gi en dekkende fremstilling av rettstilstanden.

4.1 Caroline dommen³⁹

Som nevnt i punkt 3.3 gjaldt dommen i alt seks tilfeller hvor bilder av prinsesse Caroline av Monaco ble publisert i de tyske ukebladene Bunte og Neue Post. Bildene viste Caroline på ridetur, handletur, på restaurant, sykkeltur, skiferie. Videre var det bilder utenfor hennes bolig og bilder av Caroline spilte tennis med sin mann. I tillegg var også bilder av en episode hvor hun falt over et gjerde på Monte Carlo Beach Club gjenstand for vurdering i saken.

Etter å ha slått fast at samtlige bilder grep inn i Carolines rett til privatliv (se punkt 3.3 over), begynner domstolen i premiss 58 på avveiningen mellom privatliv og ytringsfrihet. Som vanlig i avgjørelser fra EMD sies det først noe om "the general principles" som skal anvendes på den foreliggende tvist.

4.1.1 "the general principles"

Domstolen viser til tidligere avgjørelser vedrørende pressens grunnleggende rolle som videreformidler av "*information and ideas on all matters of public interest*" som også omfatter "*possible recourse to a degree of exaggeration, or even provocation*". Deretter peker EMD på at den aktuelle saken

³⁹ Se også Wessel-Aas, LoR 2005 side 270 flg for en grundig gjennomgang av Caroline-dommen.

”does not concern the dissemination of ”ideas”, but of images containing very personal or even intimate ”information” about an individual. Furthermore, photos appearing in the tabloid press are often taken in a climate of continual harassment which induces in the person concerned a very strong sense of intrusion into their private life or even persecution.”

Foreløpig er dette kun noe domstolen peker på uten at det sies noe om den konkrete betydning av disse faktiske omstendighetene. Avslutningsvis understreker domstolen i premiss 60 at den i tidligere saker vedrørende ytringsfrihet og beskyttelse av privatliv (i art. 8 vide forstand, som også omfatter vern av omdømme og vern mot ærekrenkelser), alltid har vektlagt *”the contribution made by photos or articles in the press to a debate of general interest”*

Tammer v. Estland, 4. april 2001: En journalist ble dømt for å ha brukt nedsettende bemerkninger om en persons privatliv. Ikke krenkelse av art. 10. Bemerkningene var ikke *”justified by considerations of public concern”* og bemerkningene i seg selv inneholdt ikke *”a matter of general importance”* (premiss 68)

Krone Verlag v. Østerrike, 20. mai 2002. Et østerriksk magasin trykte bilder av en nynazist dømt for brevbomber. EMD vektla at temaet var av *”major public concern”* og at bildene *”did not disclose any details of [the] private life”* (premiss 37)

Mens tysk rett bygde vurderingen på forhold knyttet til den omtalte som *”a figure of contemporary ”par excellence”*⁴⁰, oppstiller EMD krav til ytringens innhold. Utgangspunktet for EMD er altså at det ikke nødvendigvis er inngrep i ytringsfriheten som må begrunnes, inngrep i privatlivet må også rettfærdiggjøres. Ytringsfriheten er også variabel størrelse, ikke bare privatlivet slik tyske domstoler ser ut til å ha som utgangspunkt.

⁴⁰ Premiss 23 i Caroline dommen

4.1.2 Det konkrete saksforholdet

I alt fem forhold synes å ligge til grunn for domstolens konklusjon i saken:

1. Ytringer om enkeltpersoners privatliv har et svakere vern enn meddelelser som bidrar til en debatt av allmenn interesse. De aktuelle bildene og reportasjene bidro ikke til en debatt av allmenn interesse (Premiss 61-67).
2. Konteksten bildene er tatt i, uten den avbildedes samtykke og viten, "*and the harassment endured by many public figures in their daily lives cannot be fully disregarded*". (Premiss 68)
3. Alle personer, også personer kjent for allmennheten, har en berettiget forventning om beskyttelse og respekt for privatlivet. (Premiss 69)
4. Den teknologiske utvikling med muligheter for massekommunikasjon og reproduksjon av personopplysninger tilsier en økende beskyttelse av privatlivet (premiss 70)
5. EMK skal gi rettigheter som ikke er teoretiske eller illusoriske, men praktiske og effektive (Premiss 71).

Deretter imøtegår domstolen de tyske domstolers vektlegging av den omtaltes subjektive forhold og at de steder hun oppholdt seg som utslagsgivende kriterium for avveiningen mellom ytringsfrihet og privatliv. I følge EMD ga den tyske rettstilstanden utilstrekkelig vern av privatlivet fordi kriteriene for beskyttelse av privatlivet var "*too vague and difficult for the person concerned to determine in advance*".⁴¹ Konklusjonen gis i premiss 76 til 78 (mine understrek):

"76. As the Court has stated above, it considers that the decisive factor in balancing the protection of private life against freedom of expression should lie in the contribution that the published photos and articles make to a debate of general interest. It is clear in the instant case that they made no such contribution, since the applicant exercises no official function and the photos and articles related exclusively to details of her private life.

⁴¹ Premiss 75

77. Furthermore, the Court considers that the public does not have a legitimate interest in knowing where the applicant is and how she behaves generally in her private life even if she appears in places that cannot always be described as secluded and despite the fact that she is well known to the public.

Even if such a public interest exists, as does a commercial interest of the magazines in publishing these photos and these articles, in the instant case those interests must, in the Court's view, yield to the applicant's right to the effective protection of her private life.

78. Lastly, in the Court's opinion the criteria established by the domestic courts were not sufficient to ensure the effective protection of the applicant's private life and she should, in the circumstances of the case, have had a "legitimate expectation" of protection of her private life.

79. Having regard to all the foregoing factors....the German courts did not strike a fair balance between the competing interests."

Hvorpå retten fant at krenkelse av art. 8 forelå.

EMDs konklusjon i Caroline-dommen er ved første øyekast ikke enkel å få taket på. Det sies i premiss 76 at allmenn interesse er "*the decisive factor*" i avveiningen mellom ytringsfrihet og vern om privatlivet. "Decisive" kan her ikke leses som "avgjørende", men heller som "hovedsakelig"⁴². Premiss 79 viser at domstolen baserer sin konklusjon på en samlet vurdering av de faktorene som fremgår av premiss 76-78, hvor

- (i) tilskuddet til en debatt av allmenn interesse utgjør den hovedsakelige faktor, men også
- (ii) allmennhetens berettigede interesse i å bli meddelt opplysningene og,
- (iii) den omtaltes berettigede forventning om vern av sitt privatliv,

⁴² Det samme gjelder den såkalte hovedbevislæren i straffeprosessen vedrørende opplesning av politiforklaringer. EMDs bruk av begrepet "decisive evidence", blant annet i Saunders mot UK av 17. desember 1996, har i norsk rett blitt forstått som det hovedsakelige bevis

var relevant i vurderingen av Caroline-tilfellet i følge EMD. Tre faktorer i en vurdering må bety at en faktor ikke er avgjørende. Spørsmålet blir så hvilke prinsipielle føringen Caroline-dommen gir for offentlig omtale av privatlivet.

4.2 Hva er et "contribution to a debate of general interest"?

EMD gir ingen definisjon på hva et tilskudd til en "debatt av allmenn interesse" er, men dommens premisser gir en viss veiledning. I premiss 63 peker retten på sontringen mellom *"reporting facts – even controversial ones – capable of contributing to a debate in a democratic society relating to politicians in the exercise of their functions, for example"* og *"reporting details of the private life of an individual who, moreover, as in this case, does not exercise official function"*. I premiss 64 uttales det videre:

"Similarly, although the public has a right to be informed, which is an essential right in a democratic society that, in certain special circumstances, can even extend to aspects of the private life of public figures, particularly where politicians are concerned (see Editions Plon, loc. cit.), this is not the case here. The situation here does not come within the sphere of any political or public debate because the published photos and accompanying commentaries relate exclusively to details of the applicant's private life."

I premiss 65 gir EMD klart uttrykk for hva et tilskudd til en debatt av allmenn interesse *ikke* er, nemlig omtale av personer hvis formål utelukkende er *"to satisfy the curiosity of a particular readership regarding the details of the applicant's private life."*⁴³

Domstolen har en noe kasuistisk tilnærming, men kort oppsummert mener jeg det er grunnlag for å si at domstolen gir uttrykk at det er et bidrag til samfunnsdebatten som anses

⁴³ Premiss 65

som at *"contribution to a debate of general interest"*. Høyesterett bruker også begrepet "samfunnsdebatten" i Big Brother-dommen.⁴⁴

Dommer Cabral Barretos dissens vitner også om dette: "The general interest does not have to be limited to political debate"⁴⁵

Særlig på to forhold ser ut til å være av betydning for om en meddelelse er et "contribution to a debate of general interest":

- (i) Hvorvidt den omtalte er en "public figure" med betydning for samfunnet og
- (ii) Opplysningens betydning for den omtaltes rolle som "public figure"

Begrepet "public figure" bør slik jeg ser det ikke begrenses til aktører med betydning for samfunnet og vil bli helhetlig behandlet i kapittel 6.

I premiss 66 angir EMD hvilken konsekvens fravær av tilskudd til en debatt av allmenn interesse medfører:

"In these conditions freedom of expression calls for a narrower interpretation."

Ytringsfriheten faller altså ikke bort selv om allmenn interesse mangler slik at allmenn interesse kan ansees som et vilkår for offentlig omtale av privatlivet. I neste punkt vil jeg drøfte hvilken vekt som kan legges på de omtaltes "legitimate expectation" om vern i avveiningen mellom ytringsfrihet og privatliv.

⁴⁴ Premiss 72

⁴⁵ Dommens side 30.

5 Big Brother-dommen. Betydning av ”legitimate expectation” i avveiningen mellom privatlivets fred og ytringsfrihet

Rt-2007-687 (Big Brother)⁴⁶ gjaldt Se og Hørs omtale av privatlivet til to tidligere deltakere i realityshowet Big Brother.

Tvisten gjaldt tre reportasjer⁴⁷. Den første reportasjen omhandlet et ”dramatisk” samlivsbrudd mellom de to. Den andre fortalte om at de to krevde Se og Hør for kr. 700 000 i oppreisning, samt at det var uenighet mellom de to hvorvidt det omtalte bruddet var en realitet. Siste reportasje gjaldt et forhold den ene skulle ha hatt til en annen kvinne.

Faktum skilte seg fra Caroline-dommen ved at de omtalte ikke på noen måte hadde offisielle posisjoner eller tilknytning til slike. De omtalte hadde imidlertid de frivillig eksponerte seg selv for offentligheten ved deltakelse i et grensesprengende tv- program, hvor de i innledet et forhold og hadde samleie på direktesendt rikskringkasting. Faktum lå med andre ord vel til rette for en tolkning av Caroline-dommens prinsipielle betydning og anvendelse på et avvikende faktum.

Det var enighet mellom partene at Se og Hørs meddelelse ikke gav noe tilskudd til en debatt av allmenn interesse. Det sentrale spørsmål i saken var dermed om de øvrige momenter fra Caroline-dommen, særlig de omtaltes berettigede forventning om vern, likevel rettferdiggjøre offentlige meddelelser om deres privatliv?

5.1 Høyesteretts tolkning av Caroline dommen og ”legitimate expectation”

I premiss 73 gir Høyesterett sin tolkning av Caroline-dommen vedrørende ”legitimate expectation”:

⁴⁶ Se pkt [] og om dommens faktum pkt []

⁴⁷ Nr. 25/2003, nr. 26/2003 og nr. 27/2003

I dommen, sjå premiss 78, er det nytta uttrykket rettkomen forventning (« legitimate expectation ») for å avgrense kva pressa kan omtale av privatlivet. Eg oppfattar premiss 78 som særleg retta mot reglane i Tyskland, som ikkje gav von Hannover eit effektivt vern av privatlivet hennar. Uttrykket er nytta som ei nemning på individet sitt krav på vern av privatlivet sitt. Innhaldet av vernet og grensene for det, må så fastleggjast ut frå det som elles er uttala i dommen om avveging mellom omsynet til privatlivets fred og ytringsfridommen, og der konklusjonen blir gitt i premiss 76. Det kan såleis ikkje vere - som ankepartane har gjort gjeldande - slik at uttrykket rettkomen forventning, jf. premiss 78, er eit sjølvstendig og i tilfelle avgjerande kriterium for vern av privatlivet uavhengig av det som elles er sagt i dommen.” (min understrek)

Høyesterett sier klart hva de mener ”legitimate expectation” *ikke* er, nemlig et selvstendig og avgjørende kriterium. Hva begrepet faktisk er, må avgjøres ut fra dommens innhold for øvrig, samt ut fra ”konklusjonen” i premiss 76 om bidrag til en debatt av allmenn interesse. Dette kan muligens forstås slik at Høyesterett mener EMD i Caroline-dommen lar allmenn interesse være avgjørende (jfr. ”decisive” over) og at ”legitimate expectation” ikke har selvstendig betydning i avveiningen, men kun er betegnelsen på individets vern av privatlivet som er et speilbilde av et tilskudd til en debatt av allmenn interesse. Sagt med andre ord, den omtalte berettigede forventning er at en meddelelse om vedkommendes privatliv er et bidrag til samfunnsdebatten, slik at vurderingstema under disse faktorene blir sammenfallende.

En slik forståelse vil imidlertid trolig gå lengre enn det Høyesterett selv mener. Høyesterett avviser ikke at ”legitimate expectation” har selvstendig betydning i avveiningen mellom privatliv og ytringsfrihet, men de sier at det i seg selv ikke er avgjørende.

Jeg vil i det følgende redegjøre for i alt sju forhold som trekker i retning av at både Big Brother og Caroline dommen må forstås slik at ”legitimate expectation” inngår som et

selvstendig moment i vurderingen og at momentet etter omstendighetene kan tillegges betydelig vekt.

5.1.1 Big Brother premiss 78

I premiss 78 begynner Høyesterett drøftelse av de faktiske forhold nettopp med de omtaltes berettigede forventning om vern på grunnlag av deres opptreden og status i forkant av reportasjene:

” Frå Se og Hør er det halde fram at B og A sjølv valde rampelyset, også om sine personlege tilhøve, og at dei då må ta konsekvensane av det også i ettertid. Eg ser at det godt kan vere at dei som ein konsekvens av dette måtte finne seg i nærgående omtale under Big Brothersendingane og også ei tid etter dette. Men eg kan ikkje sjå at det same må gjelde to år etter at sendingane var slutt og om lag eit år etter at dei hadde slutta å gi intervju.” (min understrek)

Høyesterett anerkjenner her ”legitimate expectation” (berettiget forventning) som et selvstendig moment, og også som potensielt avgjørende moment innenfor et visst tidsrom selv om begrepet ikke nevnes. Tidsmomentet er etter mitt syn det utslagsgivende moment i saken og det sentrale prejudikat for fremtiden. Den tvil som rettens tolkning av Caroline-dommen måtte etterlate seg avklares gjennom drøftelsen av de faktiske forhold

Høyesteretts konklusjon⁴⁸ kan gi inntrykk av at det er tilskudd til den offentlige debatt som er det eneste og avgjørende kriterium:

”Min konklusjon så langt er såleis at dei tre omtvista artiklane ikkje gav noko tilskot til den offentlege debatten. Ei rettsstridsavveging i denne saka må då falle ut til fordel for personvernet”

⁴⁸ Premiss 85

På bakgrunn av dommen for øvrig bør konklusjonen bør imidlertid leses slik at det *heller ikke* forelå et tilskudd til en debatt av allmenn interesse og at reportasjene *derfor* må ansees som rettsstridige.

5.1.2 Caroline-dommens premiss 79

Som nevnt over skriver EMD i premiss 79: *"Having regard to all the foregoing factors....the Court considers that the German courts did not strike a fair balance between competing interests"*. EMD kan ikke forstås på annen måte enn at de i sin konklusjon har lagt vekt på alle de nevnte faktorene i de foregående premissene (76-78). Det har ikke formodningen for seg at EMD skulle uttrykke samme vurderingstema to ganger med forskjellig navn. "Legitimate interest" bør derfor forstås slik at det har et selvstendig innhold uavhengig av tilskudd til samfunnsdebatten.

5.1.3 Caroline-dommens premiss 63-66

EMD skiller i disse premissene mellom pressens rolle som "watchdog" gjennom formidling av *"information and ideas on matters of public interest"* og det foreliggende tilfeller hvor formålet var *"to satisfy the curiosity of a particular readership regarding the details of the applicant's private life"*. I premiss 66 uttrykker EMD konsekvensen av dette skillet:

"In these conditions freedom of expression calls for a narrower interpretation."

Fravær av et tilskudd til en debatt av allmenn interesse medfører altså en "innsnevret" tolkning av ytringsfriheten. Slike ytringer er fremdeles beskyttet av ytringsfriheten, noe som taler for at også andre momenter enn allmenn interesse kan rettferdiggjøre offentlig omtale av privatlivet.

5.1.4 Caroline-dommens dissenterende dommere

De to dissenterende dommerne i Caroline kan kaste lys over hva domstolene mener er de relevante faktorer i avveiningen. Dissensene blir i denne sammenheng et hjelpemiddel for å forstå hvilke faktorer EMD flertallet bruker i sin avveining.

I avveiningen mellom ytringsfrihet og privatliv skriver dommer Cabral Barreto i sitt votum⁴⁹ at *"The applicant is in my view a public figure and information about her life contributes to a debate of general interest"*. Barretos vurdering står i motsetning til flertallet som mente det ikke var tilstrekkelig at Caroline hadde tilknytning til fyrstefamilien i Monaco. Senere skriver Barreto:

"In my view, whenever a public figure has a "legitimate expectation" of being safe from the media, his or her right to private life prevails over the right to freedom of expression or the right to be informed. It will nevner be easy to define in concrete terms the situations that correspond to this "legitimate expectation" and a case-by-case approach is therefore justified"

Hvorpå han så kommer til at "legitimate expectation" ikke forelå for bilder av Caroline på handletur, samt på en offentlig tilgjengelig og synlig beach club, men for de øvrige bildene og at disse derfor utgjorde en krenkelse. Imidlertid forelå en "legitimate expectation" for de øvrige bildene og publiseringen av disse utgjorde derfor en krenkelse.

Det sentrale poenget er at Barretos, i motsetning til flertallet, tar stilling til hvorvidt Caroline en offentlig person og han mener at meddelelser om hennes liv bidrar til en debatt av allmenn interesse. Hvis tilskuddet til en debatt om allmenn interesse skal forstås som det eneste og avgjørende kriterium ville dette bety at samtlige bilder var beskyttet av ytringsfriheten. Men Barreto går videre og gjør, som flertallet, en helhetsvurdering hvor den allmenne interesse veies mot Carolines berettigede forventning om vern. For Barreto kommer imidlertid avveiningen mer på spissen fordi faktorene trekker i hver sin retning og

⁴⁹ Side 31 i dommen. Votumet er oversatt til engelsk.

han finner at Caroline hadde en berettiget forventning om vern i fire av de seks tilfellene, slik at den allmenne interessen må vike. For etterkommende rettsanvender blir poenget nettopp at Barreto mener det *er* minst to selvstendig faktorer i avveiningen og at verken han eller flertallet ser ut til å mene noe annet. Det er ingen dissens om hvilke faktorer som er relevant i avveiningen. Jussen er klar, uenigheten er knyttet til subsumsjonen.

5.1.5 EMDs egen praksis før og etter Caroline-dommen vedrørende "legitimate expectation"

I Caroline-dommen nevnes "legitimate expectation", i tillegg til premiss 78, også i premiss 51 og 69. Her peker domstolen på at den i tidligere avgjørelser har funnet at enkeltpersoner kan ha en "legitimate expectation" i beskyttelse av sitt privatliv. Begge steder er det videre henvisning til avgjørelsen i Halford v UK⁵⁰.

Halford var en engelsk kvinne med en ledende posisjon i det engelske politiet. Hun hadde adgang til å benytte en telefon til private samtaler i arbeidstiden. Samtalene ble avlyttet av arbeidsgiveren og Halford mente dette var et brudd på hennes rett til privatliv, noe EMD var enig i.

Avgjørelsen gjaldt et annet spørsmål, nemlig det offentliges adgang til inngrep i privatlivet, og ikke medias adgang til omtale. Det likevel av interesse å se hvordan EMD tidligere har brukt "legitimate interest".

I premiss 45 i Halford uttaler domstolen: *"She would, the Court considers, have a reasonable expectation of privacy for such calls, which expectation was moreover reinforced by a number of factors"*. Videre vises det til at telefonen var ment til privat bruk og at hun var gitt forsikringer om at telefonen kunne brukes i forbindelse med en kjønnsdiskrimineringssak hun hadde anlagt mot sin arbeidsgiver. *"Legitimate expectation"* knyttes her til klagerens posisjon og situasjonen forut for den anførte bruddet på privatlivet.

⁵⁰ 27 mai 1997

EMD distanserer seg ikke fra denne forståelsen av ”legitimate expectation” selv om Caroline-dommen gjaldt et annet spørsmål enn Halford. Det vises tvert imot til avgjørelsen som en illustrasjon på hvordan EMD har forstått begrepet tidligere. Kanskje enda viktigere er det at EMD heller ikke sier at ”legitimate expectation” i saker vedrørende offentlig omtale av private forhold kun er speilbildet av et tilskudd til samfunnsdebatten eller på annen måte gir uttrykk for en særlig forståelse i slike saker.

Motsatt har også Caroline-dommen blitt anvendt på tilfeller som ikke gjelder medias omtale av privatlivet som i *Sciacca v. Italia*⁵¹.

Klageren var en italiensk kvinne som hadde blitt fotografert av politiet i forbindelse med varetektsfengsling og senere husarrest. Bildet av henne ble offentliggjort på en pressekonferanse i regi av politiet og senere trykket i to aviser. EMD fant at art. 8 var krenket.

Faktum lå nærmere Halford enn i Caroline-dommen, siden det var spørsmål om det offentliges inngrep i privatlivet. Likevel velger EMD å bruke Caroline-dommen som veiledning. Etter først å ha slått fast at bilder faller inn under privatlivet, sies det videre i premiss 29:

”In the instant case the applicant’s status as an ”ordinary person” enlarges the zone of interaction which may fall within the scope of private life, and the fact that the applicant was the subject of criminal proceedings cannot curtail the scope of such protection”

EMD mener altså at klagerens status som en ordinær person hever vernet av privatlivet og at straffeforfølgning ikke endrer dette. Antitesten må da bli at hvis vedkommende ikke var en alminnelig person ville vernet vært svakere og at visse omstendigheter, dog ikke straffeforfølgning, også kan senke vernet. To personer som offentlig har hatt samleie og

⁵¹ 11. januar 2005

innledet et forhold på direktesendt rikskringkasting kan neppe ansees å være ordinære personer. Nettopp disse omstendighetene var etter Høyesteretts syn i Big Brother av en slik art som ikke forelå i Sciacca-saken, nemlig omstendigheter som kan ”*curtail the scope of such protection*” innenfor et visst tidsrom. EMD ser ikke ut til å vektlegge at det i saken dreier seg om forholdet stat og privatperson, slik at den krenkedes subjektive forhold og status (som danner grunnlaget for vedkommendes berettigede om vern) må kunne ansees som et moment av generell karakter hvor inngrep i privatlivet etter art. 8 vurderes, herunder saker som vedrører offentlig omtale av privatlivet. I slike saker vil imidlertid hensynet til den offentlige debatt komme inn som en særlig faktor.

5.1.6 Resolusjon 1165 og 428

Resolusjon 1165 ”right to privacy” fra Europarådets ”Parliamentary Assembly”, gjengitt i sin helhet i Caroline-dommen premiss 42, sier følgende (mine understreker):

6. The Assembly is aware that personal privacy is often invaded, even in countries with specific legislation to protect it, as people's private lives have become a highly lucrative commodity for certain sectors of the media. The victims are essentially public figures, since details of their private lives serve as a stimulus to sales. At the same time, public figures must recognise that the position they occupy in society — in many cases by choice — automatically entails increased pressure on their privacy.

7. Public figures are persons holding public office and/or using public resources and, more broadly speaking, all those who play a role in public life, whether in politics, the economy, the arts, the social sphere, sport or in any other domain.

Det gjøres i resolusjonen ingen sontring mellom kategorier av kjente personer slik at det bare er kjente personer med posisjoner tilknyttet samfunnsdebatten som må godta et økt fokus på privatlivet. Heller ikke her kan det spores noen sammenheng mellom allmenn interesse og den omtaltes berettigede forventning om vern.

Også resolusjon 428 fra 1970 nevner den omtaltes berettigede forventning om vern i punkt C, avsnitt 2:

”Those who, by their own actions, have encouraged indiscreet revelations about which they complain later on, cannot avail themselves of the right to privacy.”⁵²

EMD har i Caroline-dommen ikke sagt noe om at de overnevnte resolusjoner er fraveket eller på annen måte ikke kan tas hensyn til. Tvert imot vises det til resolusjonene som en del av domstolens rettskildemateriale.

5.1.7 Rimelighet – Tilskudd til samfunnsdebatten kan ikke være eneste faktor i en vurdering

Selv om et tilskudd til samfunnsdebatten foreligger, kan det ut fra rimelighetshensyn ikke være alene i avveiningen mellom ytringsfrihet og privatliv. Tvisten mellom forfatter Åsne Seierstad og bokhandleren fra Kabul, Shah Mohammad Rais, kan tjene til illustrasjon, hvis man ser bort fra spørsmålet om samtykke (se punkt 5.2.4).

Åsne Seierstad gav i 2002 boken ”Bokhandleren i Kabul”, basert på hennes opplevelser mens hun levde sammen med Rais og hans familie i Kabul. Boken fokusert på det tradisjonelle liv og holdninger i en afgansk familie, og gav nærgående beskrivelser av familiens privatliv. Senere mente bokhandleren at boken krenket hans privatliv og ære.

Det er neppe noen tvil om at boken var et tilskudd til samfunnsdebatten. Den gav en skildring og personifisering av en fremmed kultur som er betydelig representert i Norge. Særlig sentralt sto bokens skildring av denne kulturens holdning til kjønnsroller, et tema som diskuteres jevnlig i også i norsk offentlighet. Bokens særlig bidrag lå at den tok temaet ned på micronivå og skildret tema innenfra. Men det kan selvsagt ikke være slik at en forfatter på denne bakgrunn har blankofullmakt til å meddele hva som helst om en tilfeldig

⁵² Faktum i Big Brother-saken faller etter mitt syn i kjernen av dette utsagnet. Europarådet var trolig mer framsynt enn de selv var klar over.

families privatliv som bare fordi de er representanter for en kultur som i seg selv har allmenn interesse.⁵³ Familien må ha vern for sitt privatliv på tross av at den kultur de tilhører har allmenn interesse i et annet land. Man har da to muligheter: (i) Vilkåret om tilskudd til samfunnsdebatten kan nyanseres, slik at det tilskuddet må knyttes til den omtalte som sådan og ikke som representant for et samfunnsaktuelt tema. Eller, (ii) man lar den omtaltes berettigede forventning om vern utgjøre en faktor ved siden av samfunnsdebatten i en helhetsvurdering. EMD gir uttrykk for sistnevnte alternativ i Caroline-dommens konklusjon og de potensielle ”bokhandler”-tilfellene viser nødvendigheten å inkludere flere faktorer i en helhetsvurdering av inngrep i privatlivet.

Som en faktor i en helhetsvurdering kan ”legitimate interest” slå begge veier. Bokhandler-saken viser at det kan tale for sterkere vern. Det samme gjør Sciacca-dommen og uttalelsene om ”ordinary person”. Big Brother-saken viser speilbildet av bokhandlerens tilfelle: I Big Brother var det verken allmenn interesse og heller ikke, innenfor et visst tidsrom, noen berettiget forventning om vern på grunn av de omtaltes egen eksponering.⁵⁴

5.2 Hva avgjør den berettigede forventningen om vern av privatlivet?

Spørsmålet blir så hva som avgjør den omtaltes berettigede forventning om vern

Begrepet ”legitimate expectation” brukes som en betegnelse på det en person kan forvente av vern om sitt privatliv. En mulig systematikk hadde vært å la begrepet være det fundamentale vurderingstema i avveiningen mellom ytringsfrihet og privatliv og la allmenn interesse være et relevant moment. EMD har i Caroline-dommen imidlertid gjort begrepet til et av tre momenter i vurderingen ved siden av allmenn interesse og allmennhetens berettigede interesse i å bli meddelt opplysningen.

⁵³ Jeg gjør oppmerksom på at jeg ikke har full oversikt over faktum i saken, men bruker det som er kjent til å illustrere et generelt poeng.

⁵⁴ Se punkt 3.3 for en nærmere drøftelse av faktum i saken.

5.2.1 Egeneksponering

Etter EMDs systematikk er det særlig den omtalte egne eksponering som hører til under dette momentet. I norsk rettstradisjon har man også anerkjent egeneksponering som et relevant moment.⁵⁵ Som det ble uttalt i Rt-1994-506 på side 517 må den som har ”*stilt seg til skue i det offentlige liv*” finne seg i mer enn den som ikke har gjort det, noe som ble gjentatt i Big Brother-dommen.⁵⁶ Den frivillige eksponering kan skyldes at man selv oppsøker rampelyset direkte, eller det kan være en konsekvens av en persons stilling eller posisjon. For posisjoner med betydning for samfunnet vil den berettigede forventningen ha klare paralleller til den allmenne interesse. For politikere og andre makthavere i samfunnet ble det i stor grad et spørsmål om systematikk hvilken kategori man velger. For personer uten betydning for samfunnslivet vil den berettigede forventning ofte være det sentrale vurderingstema. Vurderingen vil i stor grad bli konkret. En ytterligere presisering på det generelle plan er vanskelig og kanskje heller ikke nødvendig eller ønskelig.

5.2.2 Sensitivitetens betydning for den berettigede forventning om vern

Graden av sensitivitet vil kunne ha betydning for den omtalte berettigede forventning om vern. Dette er Høyesterett er inne på i premiss 82 i Big Brother-dommen:

*”Det er nok slik at det vil vere eit spørsmål om ei nedre grense for sensitivitet for at det skal ligge føre ei krenking, og eg ser såleis ikkje bort frå at terskelen for kva som er sensitivt vil vere noko heva for personar som har vore med på program av typen Big Brother, jf. særleg det eg har sagt om omtale i den første tida etter programma var sende. I så måte må det ha vekt at programmet innebar ei sterk fokusering av privatlivet. Men med det innhaldet og på det tidspunktet dette vart trykt i *Se og Hør*, var det ei klar krenking av privatlivets fred å skrive om eit mogeleg samlivsbrot.”* (min understrek)

⁵⁵ Se Jon Skeie “Den norske strafferett” annet bind side 127, samt bl.a. Rt-1994-174, Rt-1994-506, Rt-1994-1574

⁵⁶ Premiss 79

Høyesterett peker her på sammenhengen mellom egeneksponering og sensitivitet, og at disse to størrelsene må veies mot hverandre. Man har en begrenset forventning om vern mot spredning til offentligheten når det gjelder lite sensitive opplysninger, uavhengig av egeneksponering. Hvilke klær man går med på gaten, hvilken hårfarge man har eller at noen har bart er lite sensitive opplysninger. Skadepotensialet vil her være lite og noen berettiget forventning om vern vil ikke foreligge. Dette er personlige, men ikke sensitive opplysninger. Eggen⁵⁷ benytter uttrykket ”privatsensitivt” som er illustrerende for sontringen.

Motsatt vil svært sensitive opplysninger tilsi en særlig berettiget forventning om vern. Dette gjelder opplysninger om helsetilstand eller seksuell atferd.⁵⁸

Eggen⁵⁹ fremholder at bedømmelse av sensitivitet vil være svært kontekstavhengig og gir som eksempel den opplysning at N har spist middag på Teatercafeen med sin kvinnelige kollega i utgangspunktet ikke vil være særlig sensitiv. Men, dersom N har *”fortalt sin hustru at han var utenlands den aktuelle dagen, kan situasjonen stille seg annerledes”*. Eggen peker videre på at man ved vurderingen av sensitivitet derfor bør flytte fokus fra en meddelelses innhold til konsekvensen av meddelelsen, samt at *”hensynet til forutberegnelighet for ytrere tilsier at ytringen først anses ulovlig dersom ytreren burde vært klar over den kontekst som gjorde ytringen privatsensitiv.”*

5.2.3 Omstendighetene rundt innhenting av opplysningene

Under visse omstendigheter vil selv helt trivielle og dagligdagse meddelelser beskyttes av retten til privatliv. Caroline-dommen gav et eksempel på dette. I utgangspunktet vil det ikke være rettstridig å meddele at noen har vært på handle tur. I dommen utvider imidlertid EMD de relevante faktum til også å gjelde omstendighetene rundt innhenting av opplysningene. Premiss 68:

⁵⁷ Side 722

⁵⁸ Se for øvrig Eggen side 724

⁵⁹ Side 724

“The Court finds another point to be of importance: even though, strictly speaking, the present application concerns only the publication of the photos and articles by various German magazines, the context in which these photos were taken – without the applicant’s knowledge or consent –and the harassment endured by many public figures in their daily lives cannot be fully disregarded (see paragraph 59 above).”
(min understrek)

Selv om det altså var seks tilfeller av publisering av bilder som var sakens tema, la EMD også vekt på omstendighetene rundt fotograferingen og betegner det som trakassering. I neste avsnitt sies det videre at ”*In the present case this point is illustrated in particularly striking fashion*”. Man kan ut fra dette forklare at meddelelser om helt trivielle og dagligdagse gjøremål likevel ble ansett som en krenkelse av privatlivet. Trakasseringen i forbindelse med innhentning av opplysningene nøytraliserer den begrensede sensitiviteten.

5.2.4 Samtykke

Et annet særlig forhold som kan ha innvirkning på den berettigede forventning om vern av privatlivet er hvorvidt den omtalte har samtykket i omtale. Hvis man gir tillatelse til å omtale av seg selv, har man selvsagt ingen forventning om vern. Men den som samtykker vil selv ha en særlig oppfordring til å meddele hvilke forhold han selv ønsker unntatt fra samtykket. § 390 beskytter privatlivets fred og det ligger i rettsgodets natur at det er den omtalte selv som best vet hva han ønsker å holde unna offentligheten. I en slik situasjon vil det være rimelig å pålegge den omtalte en plikt til for å klargjøre premissene for omtalen av vedkommendes privatlivet. Ved en eventuell uenighet om samtykkets omfang i etterkant bør det derfor ligge på den omtalte å sannsynliggjøre begrensninger i omfanget.

Den varslede tvisten mellom forfatter Åsne Seierstad og bokhandleren i Kabul, Shah Mohammad Rais, illustrerer problemstillingen. Tvisten er ennå ikke brakt inn for retten. Ut fra medienes beskrivelse kan det se ut som at noe av sakens kjerne består i hvilket samtykke som ble gitt da bokhandleren inviterte Seierstad til å bo sammen med sin familie

vitende om at hennes formål var å skrive en bok. I en slik situasjon vil bokhandleren være nærmest til å klargjøre eventuelle begrensninger for det samtykke som ble gitt.

5.3 Bryllupsfoto-saken⁶⁰

Faktum i Bryllupsfoto-saken ligger vel til rette for en vurdering av berettiget forventning og sensitivitet. Saken gjaldt Se og Hørs reportasje fra vielsen til skuespilleren Andrine Sæther og musikerens Lars Lillo-Stenberg. De to omtalte anførte at reportasjen krenket privatlivets fred.

Det er på det rene at det ikke forelå noen allmenn interesse i meddelelsen. Etter Caroline-dommen blir da det sentrale spørsmål, som i Big Brother-dommen, om de øvrige momenter kan rettferdiggjøre den omtalen av bryllupet.

Begge de omtalte var allmenn kjent, men deres eksponering i media var i første rekke en konsekvens av deres yrkesutøvelse. Lillo-Stenberg hadde tidligere stått fram i media angående personlige forhold og til dels ”*stilt seg til skue i det offentlige liv*” noe som trekker i retning av en lavere forventning om vern, som i Big Brother-dommen. Sæther på sin side hadde konsekvent vernet om sitt privatliv.

Sensitiviteten vil etter mitt syn være et viktig moment i saken. Reportasjen videreformidlet den opplysning at de to hadde giftet seg, samt detaljene rundt seremonien, herunder at bruden ankom i båt, at hun var barbeint, hva brudeparet hadde på seg, hvem som var tilstede m.m. Utgangspunktet må etter mitt syn være at hva man har på seg og hvem man omgås på et offentlig tilgjengelig sted ikke er opplysninger med en slik sensitivitet at de omtalte kan forvente at opplysningene skal holdes skjult for allmennheten. Det er i denne forbindelse viktig å skille mellom det personlige og det sensitive, jfr. begrepet ”privatsensitivt” i punkt 5.2.2.

⁶⁰TOSLO-2006-87089

Spørsmålet blir da om det foreligger særlig omstendigheter rundt innhenting av opplysningene som tilsier et senket krav til sensitivitet, slik som i Caroline-saken. I premiss 68 uttaler domstolen at:

”...the context in which these photos were taken – without the applicant’s knowledge or consent – and the harassment endured by many public figures in their daily lives cannot be fully disregarded.”

EMD påpekte videre at det i Carolines tilfelle var snakk om gjentatte tilfeller at forfølgning. Det er neppe tvilsomt at Caroline var utsatt for et betydelig større trykk fra mediene enn Lillo-Stenberg/Sæther og at de to ikke var gjenstand for en vedvarende ”harassment” Et punkt er imidlertid sammenfallende: Bildene ble i begge saker tatt uten viten eller samtykke. Er fravær av viten og samtykke tilstrekkelig til å kompensere for manglende sensitivitet?

Etter mitt syn bør EMD forstås slik at det ikke er fraværet av samtykke, men trakasseringen som er det vesentlige poeng. At Caroline ikke hadde gitt samtykke eller visste om bildene nevnes bokstavelig talt i en bisetning. På denne bakgrunn mener jeg at den begrensede sensitiviteten i Bryllupsfotosaken gjør at de omtalte ikke hadde en berettiget forventning om vern mot publisering av opplysningene knyttet til deres vielse.

5.3.1 Tingrettens vurdering i Bryllupsfoto

Tingretten kom til motsatt resultatet. I rettstridsvurderingen ser retten til å ha lagt vekt på følgende:

1. *”Det krenkende element i denne saken er, etter rettens oppfatning at brudeparet tre dager etter bryllupet fant sted ble presentert for bilder av vielsen gjengitt i Se og Hør på forsiden og side 2 og 3. Retten finner at saksøkerne med rette følte dette som en invasjon av sitt privatliv.”*

2. Manglende samtykke jfr. Caroline premiss 68 og Vær Varsom-plakaten punkt 3.10
3. At de to omtalte, og særlig Andrine Sæther hadde forsøkt å verne om sitt privatliv. Vedrørende Lillo Stenberg uttales det: *”Selv om A har stått frem i media og fortalt om personlige forhold, mener retten dette ikke gir media en selvstendig rett til å trekke grensen for hva som er greit å formidle av personlige opplysninger og forhold om A...”*
4. Manglende allmenn interesse.

Punkt 1 gjelder de omtaltes subjektive oppfatning av omtalen. Etter det jeg kan se er dette ikke et moment som kan spores i Caroline-dommen eller Big Brother-saken. Dette skyldes trolig at den omtaltes følelse av å få sitt privatliv invadert er mer en konsekvens av ytringsfriheten enn et moment i avveiningen mot privatlivet. Spørsmålet er ikke om inngrepet føles som en krenkelse. Spørsmålet er om inngrepet kan rettferdiggjøres

Pkt 2 har jeg allerede kommentert ovenfor i punkt 5.3 og det kan nok også diskuteres hvilken relevans og vekt Var Varsom-plakaten har.

Pkt 3 er i høyeste grad relevant i rettstridsvurderingen. Vedrørende Sæther er det klart at hennes vern om eget privatliv korresponderer med en viss berettiget forventning om vern, men ikke for lite sensitive opplysninger. Når det gjelder Lillo-Stenberg virker det som retten avviser betydningen av at han tidligere har eksponert sitt privatliv offentlig. Det er korrekt at media ikke gis noen selvstendig rett til å avgjøre hva som skal formidles, men retten bommer her etter mitt syn på det sentrale vurderingstema. Det sentrale er hvilken betydning det har for Lillo-Stenbergs berettigede forventning at han tidligere har eksponert seg i media jfr Høyesteretts vurdering av faktum i Big Brother-saken premiss 78. Videre kan jeg ikke se at retten har vurdert opplysningenes sensitivitet i tilknytning til den berettigede forventning, noe jeg mener er sentralt jfr punkt 5.2.2. Etter mitt syn er det ingen som har en berettiget forventning om vern mot at opplysninger som de omtvistede i

Bryllupsfoto-saken skal holdes skjult for allmennheten med mindre det foreligger trakassering i tilknytning til innhentningen, som i Caroline-dommen.

Vedrørende punkt 4 om manglende allmenn interesse er det viktig å huske at EMD i Caroline-dommen ikke sier mer enn at ved fravær av allmenn interesse "*freedom of expression calls for a narrower interpretation*"⁶¹, samt at konklusjonen i premiss 76 til 78 viser en helhetsvurdering hvor allmenn interesse er en av tre faktorer. Dette betyr at det fins et rom for ytringer om personlige forhold uten allmenn interesse. Etter mitt syn faller en meddelelse om klesdrakt og opptreden for øvrig på et offentlig tilgjengelig sted innenfor dette rommet.

⁶¹ Premiss 66

6 "Public figure", tre eller fire kategorier? Betydningen av "legitimate public interest" som selvstendig moment.

"Public figure" ("offentlig person") er et begrep som benyttes flittig både i rettspleien og i samfunnet for øvrig. Noe klart innhold har begrepet ikke, men i rettspraksis fremstår det som en merkelapp på den gruppe av personer som må tåle at ytringer vedrørende deres person nyter et særlig sterkt vern. Dette gjelder både ærekrenkelser og private opplysninger.

Det kan utvilsomt oppstilles minst tre kategorier⁶² av omstendigheter som kan gjøre et individ til en "public figure". Som jeg kommer til under er imidlertid det interessante spørsmålet om det kan oppstilles en fjerde kategori:

- (i) I kraft av stilling eller posisjon
- (ii) Deltakelse i samfunnsdebatten
- (iii) Frivillig egeneksponering uten tilknytning til samfunnsdebatten

Eksempel på den første kategorien er typisk politikere⁶³, men også til en viss grad offentlige tjenestemenn⁶⁴ og dommere.⁶⁵ Makthavere innenfor ulike områder av samfunnet vil kunne omfattes, typisk personer med ledende stillinger i institusjoner og virksomheter. I Tønsberg Blad-saken⁶⁶ ble Tom Vidar Rygh som nevnt ansett som en "public figure" fordi han var vise adm.dir. og styremedlem i et av landets største konsern og således "prominent and well known"⁶⁷.

⁶² Se Eggen side 779 flg for en grundig redegjørelse for ulike typer av offentlige personer før Caroline-dommen

⁶³ Linges mot Østerrike, 8.juli 1986, særlig premiss 42

⁶⁴ Janowski mot Polen, 21 januar 1999 premiss 33, se også TTRON-2007-65456 vedrørende en polititjenestemann

⁶⁵ Prager og Oberschlick mot Østerrike, 26. april 1994, særlig premiss 34

⁶⁶ 1. mars 2007

⁶⁷ Premiss 87

Tønsberg Blad ble i Høyesterett ble dømt for å publisert en usann ærekrenkelse vedrørende forretningsmann Tom Vidar Ryghs manglende overholdelse av boplikten på Tjøme. EMD fant at det forelå brudd på art. 10. Det forelå en "legitimate public interest" i å bli meddelt opplysninger om at en person som Rygh muligens hadde begått lovbrudd.

I Verlagsgruppe News mot Østerrike⁶⁸ ble en "*managing director of a well-known enterprise producing pistols*" ansett som en "public figure" på tross av at han ikke var kjent for allmennheten fra før av, men EMD foretok nærmest en identifikasjon mellom et kjent selskap og dets ledelse.

En dommer dissenterte⁶⁹ og mente at en "*public figure....must be somehow actively involved in what is commonly called "public affairs"*". At dette synspunktet kun fikk støtte av en dommer bærer bud om at engasjement i den offentlige debatt eller andre krav til aktivitet ikke er et nødvendig vilkår for å falle inn under begrepet "public figure", noe som har blitt hevdet av enkelte.⁷⁰

Fra norsk praksis viser Minnefond-saken⁷¹ samme synspunkt. En advokat som var "*styremedlem og den drivende kraft i Minnefondet*" ble ansett for å være en offentlig person.

Det kan i tillegg spørres om enkeltpersoner kan bli "public figures" på grunn av særlig atferd, typisk kriminelle handlinger. Valebrokk-kjennelsen,⁷² hvor fotografiforbudet under rettsmøte⁷³ ble satt til side, kan trekke i den retning.

En av de tiltalte i Baneheia-saken ble fotografert kort tid etter domsavsigelsen. Høyesterett betegnet hans opptreden som "meget spesiell. Det er liten tvil om at bildene kunne oppfattes slik at de sa noe vesentlig om hans personlighet"⁷⁴

⁶⁸ 14. Desember 2006, særlig premiss 36

⁶⁹ Side 14, pkt 3

⁷⁰ Se bla. Sile Johannessen, jurist i NISO: <http://www.niso.no/index.php?mod=one&id=10811>, hvor det hevdes at "*En offentlig person er i følge domstolen [EMD] en person som har engasjert seg i den offentlige debatt*", men henvisning til en sak om "den kjente friidrettsutøveren Lindford Christie", trolig saken McVicar mot UK, 7. mai 2002. Etter det jeg kan se er dette ikke riktig og det må uansett ansees fraveket i senere praksis.

⁷¹ Rt-2003-1190

⁷² Rt-2003-593

⁷³ domstoloven §131a

Deltakere i samfunnsdebatten kjennetegnes ved at det ikke er posisjonen, men deres egen opptreden som gjør dem til "public figures", jfr. Nilsen og Johnsen mot Norge⁷⁵ hvor professor Anders Bratholm ble funnet å være en "public figure" i relasjon til en debatt han deltok i omkring politivold.

I LB-2001-1316 ble hvalfangeren Steinar Bastensen funnet å være en offentlig person på grunn av sin deltakelse i hvalfangstdebatten.

Felles for de to førstnevnte kategorier er at "public figure" i første rekke bare blir et navn på et vilkår for at en opplysning om vedkommendes person kan være et bidrag til en debatt av allmenn interesse.

En tredje kategori av "public figures" er de som frivillig eksponerer seg i media uten tilknytning til samfunnsdebatten, typisk ved å offentliggjøre personlige forhold som i Big Brother-dommen. Et annet eksempel fra engelsk rett er saken om supermodellen Naomi Campbell.⁷⁶ Hun måtte akseptere at engelsk presse omtalte hennes narkotikamisbruk og deltakelse på "Narcotic Anonymous"-møter fordi hun tidligere offentlig hadde tatt avstand fra narkotikamisbruk og løyet om sitt eget forhold til narkotika. I denne kategorien vil vurderingen av "public figure" være sammenfallende med vurderingen av hvorvidt vedkommendes "legitimate expectation" tilsier en begrenset forventning om vern.

6.1 En fjerde kategori av "public figure" på grunnlag av "allmennhetens berettigede forventning"?

EMD nevner ytterligere en faktor i sin avveining ved siden av tilskudd til en debatt av allmenn interesse og berettiget forventning. Premiss 77:

⁷⁴ Premiss 63

⁷⁵ 25. november 1999, særlig premiss 52

⁷⁶ House of Lords, 6. mai 2004.

“Furthermore, the Court considers that the public does not have a legitimate interest in knowing where the applicant is and how she behaves generally in her private life even if she appears in places that cannot always be described as secluded and despite the fact that she is well known to the public.

Even if such a public interest exists, as does a commercial interest of the magazines in publishing these photos and these articles, in the instant case those interests must, in the Court’s view, yield to the applicant’s right to the effective protection of her private life.” (min understrek)

Domstolen peker på allmennhetens berettigede interesse som en selvstendig faktor i helhetsvurderingen. Den tyske forfatningsdomstolen og senere den tyske stat for EMD la stor vekt på dette momentet. EMD anser faktoren som relevant, men var ikke enig i at en slik berettiget interesse forelå i saken. Det utslagsgivende ser ut til å være at opplysningene var av dagligdags karakter om hvordan Caroline oppførte seg ”*generally in her private life*”. Hadde opplysningene vært av en annen karakter kunne utfallet blitt et annet. Av dette kan man slutte at det stilles visse krav til arten av en opplysning for at en berettiget interesse hos allmennheten må foreligge. Trivielle opplysninger om dagliglivet er ikke tilstrekkelig. Hvilke opplysninger som kan være gjenstand for allmennhetens berettigede interesse vil bli nærmere redegjort for nedenfor i punkt 6.3.

Opplysningens art kan imidlertid ikke være tilstrekkelig for at allmennheten har en berettiget interesse i å bli meddelt opplysninger om noens privatliv. EMD sier intet om dette i Caroline-dommen noe som heller ikke synes å være nødvendig siden opplysningene uansett var av en triviell karakter. Den tyske forfatningsdomstols syn (og senere den tyske stats anførsel for EMD) kan imidlertid kaste lys over momentets innhold⁷⁷:

⁷⁷ Premiss 25, side 9

“The public has a legitimate interest in being allowed to judge whether the personal behaviour of the individuals in question, who are often regarded as idols or role models, convincingly tallies with their behaviour on their official engagements.”

Den tyske forfatningsdomstolen legger vekt på de omtaltes posisjon og status. Det må stilles visse krav til de personer hvis privatliv kan være gjenstand for en berettiget allmenn interesse. Med andre ord: Om de tilhører den gruppen av ”public figures” som må tåle mer nærgående omtale enn andre.

Siktemålet i det følgende er å drøfte hvorvidt man på bakgrunn av premiss 77 i Caroline-dommen kan oppstille en fjerde kategori av ”public figures”. Posisjon i samfunnet eller frivillig egeneksponering vil her være uten betydning, det sentrale er om en person kan ansees som en ”public figure” utelukkende fordi vedkommende er kjent for allmennheten. Antall ”rene” tilfeller i denne kategorien er trolig i mindretall, men Caroline er et eksempel på en person som verken hadde noen posisjon i samfunnet eller hadde oppsøkt media frivillig. Andre nærliggende tilfeller kan være personer med yrker hvor eksponering i media er en nærmest uunngåelig konsekvens av yrkesutøvelsen. Dette gjelder for eksempel skuespillere, musikere, modeller, idrettsutøvere og profilerte tv-journalister. Kan status som kjendis alene være tilstrekkelig til å bli en ”public figure”? Og hva er i så fall vurderingstemaet?

I Caroline-dommen tar som kjent flertallet ikke stilling til spørsmålet. Den dissenterende dommer Cabral Barreto gjør imidlertid denne vurderingen og kommer til at Caroline er en ”public figure”.⁷⁸ Han viser først til art 7 i Europarådets resolusjon 1165:

“Public figures are persons holding public office and/or using public resources and, more broadly speaking, all those who play a role in public life, whether in politics, the economy, the arts, the social sphere, sport or in any other domain”

⁷⁸ Side 30 i dommen

Deretter gir Barreto følgende begrunnelse:

”It is well known that the applicant has for years played a role in European public life, even if she does not perform any official functions official functions in her own country. To measure the degree of public interest in her, it is sufficient to look at the amount of media coverage devoted to her public or private life.”

Det videre resonnement fra dommer Cabral Barreto er at informasjon om en ”public figure” er et bidrag til en debatt av allmenn interesse, fordi ”the general interest does not have to be limited to political debate”. I realiteten gjøres da allmennhetens berettigede interesse til en del av den alminnelig interessen og denne må da avveies mot den omtaltes ”legitimate expectation”. Barreto velger altså å ha to og ikke tre momenter i sin avveining slik flertallet gjør. Den reelle uenighet gikk dermed på om de trivielle opplysningene fra Carolines dagligliv var noe allmennheten burde ha tilgang til, som flertallet avviser både på grunn av manglende allmenn interesse (fordi den begrenses til samfunnsdebatten) og fravær av berettiget interesse (fordi opplysningene var trivielle). Når Barreto likevel er delvis enig i resultatet skyldes dette at han delte flertallets oppfatning om at ”legitimate expectation” om vern forelå for enkelte av de omtvistede bildene

I følge dommer Barreto er det altså tilstrekkelig at man har ”spilt en rolle i det offentlig liv” og Caroline oppfylte dette vilkåret på grunn av mediernes omfattende dekning. Det kan spørres om hvilken vekt en resolusjon fra Europarådet kan tillegges, men dommer Barreto ser ut til å basere seg utelukkende på denne og hans votum trekker i retning av at en fjerde kategori av ”public figures” kan oppstilles.

Også annen praksis fra EMD støter det syn at kjendiser kan ansees som ”public figures” utelukkende fordi de er kjent for allmennheten.

Tønsberg Blad-saken handlet om Tom Vidar Rygh som hadde en ledende stilling i et stort konsern med utvilsom betydning for samfunnet. De omtvistede avisoppslag omtalte

imidlertid også den kjente artisten og eks-Grand Prix vinner Hanne Krogh på tilsvarende måte. Krogh gikk ikke til søksmål, men i EMDs behandling av saken beskrives Hanne Krogh på samme måte som Rygh, nemlig som en ”prominent and well-known” person⁷⁹, hvoretter Rygh på dette grunnlag ble ansett som en ”public figure”. EMD sonderer ikke mellom de to eller fremhever at Ryghs formelle stilling i landets største industrikonsern var av avgjørende betydning. Dette kan trekke i retning av at domstolen også anså Hanne Krogh som en ”public figure” selv uten tilknytning til samfunnsdebatten, men dette utgjør ikke en del av dommens ratio.

Den europeisk menneskerettighetskommisjonen⁸⁰ avsa i 1995 en avgjørelse i saken Middelburg m.fl mot Nederland. To journalister ble dømt i Nederland for ærekrenkende utsagn om en kjent nederlandsk film regissør. Kommisjonen fant at krenkelse av art. 10 ikke forelå På side 14⁸¹ uttaler kommisjonen imidlertid følgende:

”The Commission notes that X. is not a politician whose previous may be relevant as a factor in assessing his fitness to exercise political functions....However, X is a well-known film maker, attracting as a public figure the interest of the media.”

Den omtalte ble ansett som en ”public figure”, men det var i den konkrete saken ikke tilstrekkelig til å rettfærdiggjøre ærekrenkende omtale. Det viser likevel at regulære kjendiser uten formelle posisjoner eller frivillig egeneksponering også kan ansees som ”public figures” og EMD har i ettertid ikke på noen måte tatt avstand fra dette.⁸² I Caroline-dommen hadde EMD anledning til å markere en eventuell begrensning i begrepets omfang, men grep den ikke med unntak av dissensen. Konklusjonen må likevel bli at det fins andre

⁷⁹ Premiss 87

⁸⁰ En ”mellomstasjon” for individklager før EMD ble gjort tilgjengelig for individer i 1998

⁸¹ Lovdata-utskrift

⁸² Eggen side 791 har en noe annen forståelse av avgjørelsen

fins grunnlag EMK-kilder som trekker i retning av at kjendiser også kan være ”public figures” utelukkende fordi de er kjent, selv om spørsmålet ikke kan ansees avklart.

Norsk praksis gir liten veiledning i spørsmålet om allmennhetens berettigede interesse. I Big Brother-saken hadde Høyesterett muligheten til å avklare betydningen av allmennhetens berettigede interesse som selvstendig moment avveiningen mellom ytringsfrihet og privatliv, særlig siden Se og Hør nettopp anførte at Caroline-dommens konklusjon kan uttrykk for tre selvstendig momenter. Allmennhetens berettigede interesse i Big Brother-saken vil bli nærmere kommentert nedenfor i punkt 6.4.

I TOSLO-2006-87089⁸³ (Bryllupsfoto) mente retten følgende om den velkjente musikeren Lars Lillo-Stenberg og hans kone skuespilleren Andrine Sæther uten noen drøftelse for øvrig:

”For det annet viser retten til at verken B eller A er offentlige personer selv om de er allment kjente på grunn av sine yrker som henholdsvis skuespiller og musiker.”

Motsatt, i RG-1999-1009⁸⁴ om en reklameparodi av NRKs profilerte filmjournalist Pål Bang-Hansen la Borgarting uten videre til grunn at Pål Bang-Hansen var en offentlig person. Noe vesentlig forskjell mellom Lillo-Stenberg/Sæther og Bang-Hansen er etter mitt syn vanskelig å spore. De avvikende utfall og fravær av drøftelse omkring begrepet ”offentlig person” kan tyde på at domstolene ser ut til å ha et lite bevisst forhold til begrepet.

6.2 Hvorfor bør allmennheten ha en berettiget interesse i kjente menneskers privatliv?

Man kan spørre seg om hvorfor kjendiser bør finne seg i et svakere vern for sitt privatliv, ved siden av hensynet til samfunnsdebatten og ”legitimate expectation.” Den tyske

⁸³ Side 5 Lovdata

⁸⁴ Side 7 Lovdata

forfatningsdomstolen (og senere den tyske stat for EMD) mente som nevnt i punkt 6.1 at allmennheten har en berettiget interesse i å kunne vurdere sine forbilders private atferd opp mot den offentlige opptreden.

EMD var som nevnt enig i relevansen, men den hevet terskelen til over trivielle opplysninger om dagliglivet. Det tyske synspunktet peker på at allmennheten har en berettiget interesse i å kunne korrigere rollemodellens private atferd opp mot den offentlige. Kjendiser tillegges altså en særlig rolle og et særlig ansvar fordi de har en innvirkning på allmennheten. Dette er en kjensgjerning man ikke kan se bort fra. Denne innvirkningen kommer særlig til syne når kjendiser bruker sin status til inntekt for diverse formål, typisk kamp mot fattigdom, for miljøvern osv eller for liberal våpenpolitikk slik den gamle filmstjernen Charlton Heston har gjort i USA.⁸⁵ Men også gjennom sin ordinære livsførsel og atferd ellers har kjente personer en innvirkning på allmennheten. De er for mange rollemodeller som den tyske forfatningsdomstolen er inne på i sin vurdering. Det kan derfor hevdes at allmennheten bør derfor gis muligheten til å vurdere og korrigere denne kjente menneskers status. Dette betyr at allmennheten må ha tilgang til informasjon om kjente personer både på godt og vondt.

Dette synspunktet har paralleller til de som er ”public figures” i kraft av sin posisjon eller stilling. Det er forhold utenfor personen selv som rettferdiggjør omtale av privatlivet, enten hensynet til samfunnsdebatten eller hensynet til allmennhetens interesse i å kunne korrigere sin oppfatning av sine forbilder. Vurderingstema for hvorvidt kjente mennesker bør ansees som ”public figures” utelukkende fordi de er kjente kan på denne bakgrunn formuleres som et spørsmål om den omtalte er en person med særlig innvirkning på allmennheten. Eller kanskje mer presist: Har den omtalte en posisjon og status som rettferdiggjør et berettiget ”korrigeringsbehov”?

Dissenterende dommer Barreto i Caroline-dommen mente som nevnt over at en ”debate of public interest” ikke begrenset seg til samfunnsdebatten. På bakgrunn av premiss 77 om ”legitimate public

⁸⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Charlton_heston med videre henvisninger

interest” kan man spørre seg om flertallet i realiteten er enig, men kun har valgt en annen struktur samt å stille krav til de opplysninger som meddeles.

6.2.1 Kjendiser som eksempler på samfunnsspørsmål

EMD uttaler i Tønsberg Blad⁸⁶ at de er enige med dissenterende dommer Rieber-Mohn i den nasjonale behandlingen av saken.⁸⁷ Rieber-Mohn skriver blant annet følgende i premiss 58:

”Jeg nevner først at i moderne journalistikk er det en vanlig og anerkjent folkepedagogisk metode å belyse generelle og gjerne vanskelige spørsmål med enkeltmenneskers roll eller skjebne, når denne ansees særlig relevant. Når enkeltmennesker trekkes ufrivillig frem, og blir ofre for beskyldninger om lovbrudd eller lignende, må et massemedium ha gode grunner for det, for eksempel at vedkommende person har søkt offentligheten på dette området eller er en fremtredende person i samfunnet, som må finne seg i at det stilles særlige krav til vedkommendes integritet og ansvarsfølelse overfor det sosiale fellesskapet”

Man kan her spore en annen begrunnelse for et svakere vern av kjente personers privatliv. Disse må akseptere at ”generelle og gjerne vanskelig spørsmål” eksemplifiseres gjennom deres status som kjente personer. Et slikt argument ligger nært opp til ”*contribution to a debate of general interest*” ved at den omtaltes status brukes i pedagogisk øyemed i en setting hvor allmenn interesse foreligger. En meddelelse om at Caroline har kjørt bil i beruset tilstand kunne muligens endret utfallet i Caroline-dommen ved at Caroline brukes som en illustrasjon på samfunnsproblemet alkoholmisbruk. Man ser her et mulig speilbilde av bokhandler-tilfellet nevnt over i punkt 5.1.7. I motsetning til vanlige borgere må kjente mennesker finne seg i å bli omtalt som representanter for et allment interessant fenomen.

⁸⁶ Premiss 87

⁸⁷ Rt-2003-928

Det er åpenbare hensyn som taler mot å anerkjenne en berettiget interesse hos allmennheten for kjendisers privatliv. En status som offentlig kjent person er ikke nødvendigvis selvvalgt, som i Caroline-dommen, og pressen vil i stor grad selv sette premissene for hvem som blir kjendiser. Etter mitt syn viser imidlertid premiss 77 i Caroline-dommen at EMD ikke anser disse mothensynene for avgjørende.

6.3 Hvilke opplysninger kan være gjenstand for allmennhetens berettigede interesse?

Som nevnt mente EMD i Caroline-dommen at allmennheten ikke hadde berettiget interesse i trivielle opplysninger om Carolines daglig liv. Hvilke krav kan stilles til de opplysninger om "public figures" som kan være gjenstand for allmennhetens berettigede interesse?

I TOSLO-2006-87089 (Bryllupsfoto) uttaler retten følgende:

"I visse tilfeller vil en kunne si at et bryllup er en offentlig begivenhet fordi personene som inngår ekteskap, er offentlige personer og bryllupet har betydning for deres rolle som offentlige personer. Et typisk eksempel vil være der en monark eller en tronarving inngår ekteskap. Der vil ektefellen gjennom ekteskapsinngåelsen få en offentlig rolle og bli en offentlig person. Motsatt må gjelde for omstendigheter, herunder ekteskapsinngåelse, som ikke har betydning for det offentlige liv. Dette må gjelde uansett om det er en offentlig person eller ikke som omstendighetene knytter seg til." (min understrek)

Retten er her inne på det helt sentrale i den videre vurdering. Det må stilles visse krav til de opplysninger om en "public figure" som kan offentliggjøres. Det må ha betydning for "deres rolle som offentlige personer". Ergo er det omfanget av en persons rolle som "public figure" setter rammer for hvilke opplysninger som kan offentliggjøres. Dette harmonerer

godt med Caroline-dommen og Naomi Campbell-saken⁸⁸: Helt dagligdagse og trivielle opplysninger slik som handlekur i butikken, er uten betydning for den rolle Caroline måtte ha som offentlig person, mens Naomi Campbells narkotikamisbruk hadde betydning for hennes rolle som "public figure". Også den tyske konstitusjonsdomstols tilnærming⁸⁹ er inne på noe av den samme argumentasjon: Allmennheten må kunne ha adgang til å korrigere sitt syn på "public figures". Dette forutsetter at det foreligger en "korrigerende" opplysning, som igjen fordrer at man først klarlegger den status som er gjenstand for korrigerende. For personer som er "public figures" i kraft av sin posisjon eller gjennom frivillig egeneksponering har man et konkret grunnlag å forholde seg til. Tom Vidar Ryghs status er hans rolle som fremtredende leder for et stort forretningskonsern og Naomi Campbell hadde offentlig tatt avstand fra narkotika.

For kjendiser utenfor de nevnte kategorier, som Caroline uten tilknytning til samfunnsdebatten eller frivillig egeneksponering i media, blir vurderingen mer sammensatt. Man må avgjøre hvilken "rolle" vedkommende spiller i det offentlige liv. (Det samme gjelder Naomi Campbell-saken hvis man ser bort fra hennes offentlige opptreden og et interessant spørsmål er om hennes narkotikamisbruk likevel burde kunne meddeles allmennheten utelukkende på grunn av hennes rolle som kjent person og forbilde.) Dommer Cabral Barreto brukte som nevnt "*the amount of media coverage*" til dette i Caroline-dommen.⁹⁰

Har man en rolle som et forbilde og idol vil opplysninger som kan korrigere denne oppfatning kunne være gjenstand for en berettiget allmenn interesse. Det paradoksale blir at jo mindre dagligdags og triviell en opplysning er, jo mer kan den bidra til å korrigere den allmenne oppfatning. En opplysning om alkoholmisbruk eller vold hos et forbilde vil typisk kunne være korrigerende, samtidig som den vil være ditto belastende for den omtalte.

⁸⁸ Se punkt 6

⁸⁹ Caroline-dommen side 9.

⁹⁰ Side 30

Sitatet fra Bryllupsfoto-dommen må suppleres med den eksemplifiserende begrunnelse som Rieber-Mohn gir i Tønsberg Blad vedrørende for innsyn i kjente personers privatliv. Her er det ikke allmennhetens berettigede interesse i å kunne korrigere sin oppfatning av rollemodeller som er det sentrale, men allmennhetens berettigede interesse i en pedagogisk vinkling på et ”generelt og gjerne vanskelig spørsmål”⁹¹ av allmenn interesse. Med et slikt formål kan prinsipielt en hvilken som helst opplysning være gjenstand for en berettiget interesse så lenge det foreligger en allmenn interesse i det underliggende spørsmål som belyses.

6.4 Allmennhetens berettigede interesse – Big Brother-dommen

Som nevnt i 6.1 kommer det ikke klart fram i Big Brother-dommen hvordan Høyesterett tar stilling til dette momentet. Faktum kan muligens bidrag til en illustrasjon av allmennhetens berettigede interesse i praksis.

Når det gjelder spørsmålet om ”public figure” tar retten, som EMD i Caroline-dommen⁹², ikke stilling til spørsmålet, men påpeker at fraværet offisielle funksjoner i premiss 77:

”Det er nødvendig å presisere at B og A vel var kjende personar på det aktuelle tidspunktet, men at dei ikkje stod for samfunnsfunksjonar, verken i det offentlege styringsverket eller i samfunnslivet elles.”

I motsetning til EMD sier imidlertid Høyesterett intet om hvorvidt opplysningenes art var av en slik karakter at en berettiget allmenn interesse uansett ikke forelå. Det fremgår derfor ikke klart av dommen hva Høyesterett mener om momentet ”allmennhetens berettigede interesse” i avveiningen mellom yttringsfrihet og privatliv, verken i den konkrete saken eller

⁹¹ Jfr. Rieber Mohn i Rt-2003-928 (Tønsberg Blad) premiss 58

⁹² Premiss 62

prinsipielt. Siden EMD har anerkjent momentets relevans, kan Høyesterett etter mitt syn ikke forstås slik at faktoren er uten betydning.

Hvis man tar utgangspunkt i dommer Carbal Barreto, den eneste sto tok stilling til spørsmålet om "public figure" i Caroline-saken, blir spørsmålet på bakgrunn av resolusjon 1165 art.7 (se side punkt 6.1) hvorvidt de to omtalte i saken "spilte en rolle" i det offentlige liv. Et relevant moment er mediadekning. Begge de to omtalte i Big Brother-saken hadde blitt betydelig eksponert i media. Videre er det ikke tvilsomt at de to frivillig utsatte seg for denne eksponeringen og som Høyesterett sier: De var på det aktuelle tidspunkt kjente personer. Det bør etter mitt syn kunne legges til grunn at de omtalte var offentlige personer.

Spørsmålet blir så hvilke opplysninger om de to som kan være gjenstand for allmennhetens berettigede interesse. Deres rolle som offentlig personer må da kartlegges nærmere.

De omtalte var blitt kjente på grunn av at de deltok i et realityshow på TV som fikk betydelig oppmerksomhet. De hadde samleie på riksdekkende fjernsyn, og de innledet et forhold under programmet. I etterkant av programmet fikk de også betydelig oppmerksomhet i media både i ukeblader og tabloidavisene, hvor de som oftest stilte opp frivillig. Senere ble de programledere på TV. Særlig den ene av de to, kvinnen, fikk mye oppmerksomhet for øvrig, med en rekke modelloppdrag. Blant annet som hvit brud på forsiden av Bryllupsmagasinet⁹³, hun fikk i 2001 prisen som "Folkets tv-favoritt"⁹⁴ og hun ledet det samme realityshowet som programleder året etter. Denne eksponeringen vitner om en status som kjendis og forbilde for allmennheten. Særlig bruk i kommersiell sammenheng tilsier at hun ble betraktet som et forbilde.

⁹³ 2001 nr. 3

⁹⁴ <http://www.ba.no/puls/article302998.ece?>

I de tre omtvistede reportasjene som ble publisert gav Se og Hør opplysninger om at⁹⁵: (i) at det hadde skjedd et brudd mellom de to på en dramatisk måte, (ii) at det var uenighet mellom de to om hvorvidt et brudd hadde skjedd og (iii) at den ene skulle ha vært utro. Dette er opplysninger av en helt annen karakter enn det som var tilfelle i Caroline-saken og det hadde vært fruktbart om Høyesterett hadde vurdert allmennhetens berettigede interesse i å bli meddelt disse opplysningene.

Det er etter mitt syn tvilsomt om de to første opplysningene kan sies å være egnet til å korrigere de omtaltes rolle som offentlige personer. Et samlivsbrudd sier i seg selv lite, det samme gjør en intern uenighet. Utroskap vil imidlertid si noe om en persons karakter og kunne korrigere allmennhetens oppfatning av vedkommende som forbilde. Dette viser det paradoksale ved momentet ”allmennhetens berettigede interesse” fordi det var nettopp den siste reportasjen Høyesterett fant å være et *”klart og markert brot på vernet av privatlivet”*⁹⁶

Mothersynene vil for det første være tidsmomentet, som ved deres berettigete forventning om vern hvor Høyesterett mente at elleve måneder var for lang tid. En kjendisstatus varer ikke nødvendigvis evig og ved å unnlate og aktivt utøve sin rolle som ”public figure” forsvinner også allmennhetens behov for å kunne korrigere sin oppfatning. Likevel er elleve måneder, slik tilfellet var i saken, i denne sammenheng svært kort tid. Den kjendisstatus de to hadde trengte trolig betraktelig lengre tid på å forvitte.

6.5 Oppsummering

Det er ikke enkelt å kartlegge hva som ligger i Caroline-dommens premiss 77 om allmennhetens berettigede interesse. Det ligger muligens i EMKs elastiske natur at EMDs avgjørelser vil kunne etterlate seg uavklarte spørsmål. Etter mitt syn er det imidlertid vanskelig å komme unna at EMD anerkjenner momentet som selvstendig i avveiningen

⁹⁵ Dommes premiss 66-68

⁹⁶ Premiss 68

mellom ytringsfrihet og privatliv. Fremtiden vil forhåpentligvis avklare om allmennhetens berettigede interesse var et sidespor eller om EMD mener momentet har livets rett ved siden av bidrag til en debatt av allmenn interesse og den omtaltes berettigede forventning om vern.

7 Sammenfatning

Det foreligger etter mitt syn tre relevante faktorer i avveiningen mellom ytringsfrihet og vern mot offentlig omtale av privatlivet. Ytringens bidrag til en debatt av allmenn interesse vil stå sentralt, men er ikke avgjørende. Mangler allmenn interesse kan den omtaltes berettigede forventning om vern også rettferdiggjøre en ytring om vedkommendes privatliv. EMD må videre forstås slik at allmennhetens berettigede interesse i å bli meddelt private opplysninger er en relevant faktor i avveiningen. Innholdet i denne faktoren er imidlertid per dags dato vanskelig å fastlegge presist.

8 Kilder

8.1 Rettspraksis

8.1.1 EMD

Tønsberg Blad mot Norge	1/3	2007
Sciacca mot Italia	11/1	2005
Karhuvaara m.fl mot Finland	16/11	2004
von Hannover mot Tyskland	24/9	2004
Peck mot UK	28/4	2003
Krone Verlag mot Østerrike	26/5	2002
McVicar mot UK	7/5	2002
Tammer mot Estland	4/4	2001
News Verlags mot Østerrike	11/1	2000
Janowski mot Polen	21/1	1999
Botta mot Italia	24/2	1998
Halford mot UK	27/5	1997
Saunders mot UK	17/12	1996
Prager m.fl mot Østerrike	26/4	1994
Niemietz mot Tyskland	16/12	1992
Linges mot Østerrike	8/7	1986

8.1.2 Høyesterettspraksis

Rt-2007-404

Rt-2006-799

Rt-2003-1190

Rt-2003-1183

Rt-2003-928

Rt-2003-593

Rt-1994-1574

Rt-1994-506

Rt-1994-174

Rt-1952-1259

Rt-1952-1217

8.1.3 Underrettspraksis

LB-2001-1316

TOSLO-2006-87089

TTRON-2007-65456

8.1.4 Utenlandsk praksis

House of Lords, 6. mai 2004 (England)

8.2 Forarbeider

Ot.prp. nr. 90 (2003-2004)

Ot.prp nr. 3 (1976-1977)

Indst. O. I (1901/1902)

8.3 Teori

- Aarli, Ragna *Vern av « privatlivets fred », TfR 2005 side 525*
- Andenæs, Johs. *Privatlivets fred. Streiflys over et moderne rettsproblem TfR 1958 side 369*
- Andenæs, Johs. *Juridisk utredning om filmen "To mistenkelige personer" Complex 5/95*
- Bing, Jon *Straffelovens definisjon av "Trykt Skrift" anvendt på datamaskinbaserte informasjonssystemer, Complex 11/85*
- Bing, Jon *Forlagsavtalen, Universitetsforlaget 1975*
- Brathom m.fl. *Straffeloven Kommentartutgave, første del, Universitetsforlaget 2003*
- Bratholm m.fl. *Straffeloven Kommentartutgave, tredje del, Universitetsforlaget 1998*
- Eggen, Kyrre *Ytringsfrihet, Cappelen 2002*
- Eskeland, Ståle *Strafferett, Cappelen 2006*
- Fenwick m.fl *Media Freedom under the Human Rights Act, Oxford 2006*
- Johannessen, Silje *Injurieretten gjelder også innen idretten,*
<http://www.niso.no/index.php?mod=one&id=10811>
- Tovkam, Ole *Personvern og straffeansvar – Straffelovens § 390, Complex 4/95*

Schiøtz, Cato *"Privatlivets fred" En studie omkring straffelovens § 390*, upublisert

Skeie, Jon *Den norske strafferett*, Olaf Nordlis Forlag, 1946

Warren og Brandeis *The right to privacy*, Harvard Law Review 1890 side 193

Wessel-Aas, Jon *Pressefrihet kontra personvern nye signaler fra Strasbourg?* LoR
2005 side 370

8.4 Annet

http://en.wikipedia.org/wiki/Charlton_heston

<http://www.ba.no/puls/article302998.ece>

